

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Pedagógiai és Pszichológiai Kar

általános és családjogi mediáció (közvetítés)

A mediáció jogi hátterének fejlődése és a mediátorképzés útjai

Szerző:

dr. Bognár Csaba

I. évf. levelező hallgató

Konzulens:

dr. Szeibert Orsolya

habilitált egyetemi docens, Phd

Kézirat lezárási dátum: 2018.05.08.

Bevezetés

Éppen másfél évtized telt el a közvetítés hazai bevezetése óta¹, jó apropót teremtve a jogintézmény szerepének, helyzetének, gyakorlatának és fejlődésének ismételt áttekintésére (a szerző a jogintézmény szabályozásának rövid áttekintéséről alig tíz éve adott számot²); a szokásos irodalmi felépítés helyett némileg formabontó módon évtizedünk újdonságai és a jövő útjainak kiindulópontjából, de a hagyományos keretekre is kitérve, mint a téma általános bemutatása, fogalma, területei és történeti értekezés, előtérbe azonban a hatályos szabályozást valamint a képzést helyezem gyakorlati aspektusból és fejlődéstörténeti megközelítéssel, mérsékelt kritikával. A téma növekvő népszerűsége okán számos tudományos igényű dolgozat született az utóbbi időben, azonban azok vagy jogi vagy pszichológiai, kommunikációtechnikai megközelítésűek, e kettő némi ötvözésével szintén megpróbálok újszerűbb képet festeni. A spektrum és volumen disszonanciája azonban jelen prologus szükségességét és az in medias res technikát indokolja.

I. Az elmúlt évtized fejlődése

1. *Élet a digitális korban*

Bármilyen tárgyban is van szerencsém előadni, mindig igyekszem néhány mondatban rávilágítani arra a társadalmi kontextusra, napjaink elképesztő tudományos-technikai fejlődésére, melynek már részesei vagyunk, hétköznapijainkat alapvetően meghatározzák és jövőképünket alakítják. Az emberi és gépi tudás összekapcsolódása, a tudás elérhetővé válása, digitalizáció jelenétől a mesterséges intelligencia, agyi emuláció, géntechnológiai és kiborgi átalakulás lehetőségeiig számtalan aspektus teremti mindennapi valósággá az elmúlt évtizedek sci-fijeit. Nem hagyható tehát figyelmen kívül egy jogintézmény elterjedésénél a társadalmi valóság, technikai viszonyrendszerek és mozgásterek

¹ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről (kihirdetve: 2002. XII. 17.), 39. §, hatályos: 2003. III. 17., <https://net.jogtar.hu>

² dr. Bognár Csaba: Az igazságügyi közvetítés jogi szabályozása, Jogi Fórum Publikációk, 2008. április 18., <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/320>

aktuális képe. A posztmodernből a digitális korba lépve más kép vetül a mediációra is. Míg a törvény megszületésének társadalmi-technológiai előzménye az internet hazai elterjedése és általánossá válása, addig a 2010-es évek már okoseszközöket, helyszíntfüggetlen és azonnali kommunikációt, behálózott világ megszületését, egy új típusú online lét elterjedését hozták.

A gyors megoldás iránti igény a vitarendezés alternatív formáit, e körben - netán e mellett - mediációt is egyre hangsúlyosabb figyelem felé fordítja - amelyben a bírósági közvetítés plakátkampánya egy újabb színfolt volt, de a modern életvitelhez alkalmazkodó népszerűsítő YouTube videó is megjelent lásd: 1. és 2. sz. kép³ -, a korábbi „meditáció” kérdése helyett általános ismertséget hozva, mint publikáció téma felívelő népszerűségnek örvendő - a megjelenő szakirodalom az elmúlt évtized során nőttön-nő -, és nem utolsó sorban, mint technika, képzési szükséglet is, felfutó kereslet tapasztalható. Mégis, a gyakorlati elterjedés növekedése sokkal szerényebb, és nem csupán magyar mentalitás a fentebbi dolgozatban Aranytól kölcsönzött „fülemile füttye”, mely pesszimiztán: az érdektelenség ködéből változatlanul alig látható, nagyítóval keresve „igazi”, szakirodalmi és jogszabályi feltételeknek megfelelő igazságügyi közvetítői eljárásokat, talán egy kézen összeszámlálhatóan a nagy ügyforgalommal, főfoglalkozásként tevékenykedő mediátorok körét, míg optimistábban fogalmazva, az igény folyamatos felívelése, eljárási alternatívák bővülése látható. A bírósági mediáció bevezetése részben ismertségből adódó piacnyerést, részben annak ingyenessége miatti piacvesztést eredményezett, hogy melyik nagyobb, csupán találgatni lehet (utóbbi korlátja a már szükségképp elindított peres vagy nemperes eljárás, illetékterher).

A közismertség egyre inkább kívánalmat és tényleges keresletet, végül megkezdett, netán sikeresen befejezett eljárásokat is szül. A törvényi szabályozás fejlődése, módosulása és bővülése is létező, élő és gyakorolt jogintézményre enged következtetni. E bővülés mellett azonban ott lebeg a klasszikus, piaci igazságügyi közvetítés, mint jogintézmény kiterjedt elterjedése helyett annak átugrásával a vitarendezés még alternatívabb formáinak térnyerése, a digitális kor egy olyan poszthumán vetülete, mely az online felületekben találja meg a problémamegoldás formáit, és kérdés, nevezhető-e az is mediációnak? Netán a jövőben a mesterséges intelligencia segítségével mindkét fél valamennyi körülményére tekintettel kialakított létező legjobb megoldást ajánlva? Szerencsére a „spatio brevi

³ Országos Bírósági Hivatal: A bírósági közvetítői eljárás Perbeszéd helyett párbeszéd - Vitarendezés bírósági közvetítéssel, <http://birosag.hu/allampolgaroknak/mediacio/birosagi-kozvetitoi-eljaras>, ugyanitt lásd: 2. sz. melléklet [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

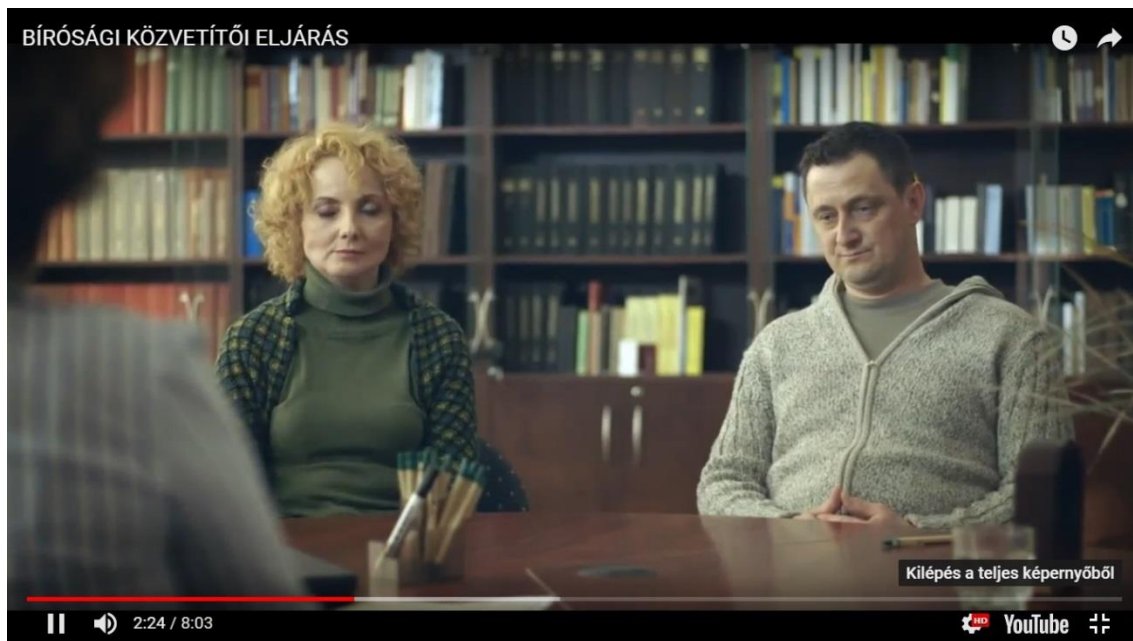
Spem longam resecens” „CARPE DIEM, quam minimum credula postero”⁴ útmutatására figyelemmel ennek prognosztizálása nem követelmény jelen dolgozatban, a „létező világok legjobbjában” „Travaillons ... c' est le seul moyen de rendre la vie supportable ... il faut cultiver notre jardin”⁵: megtalálva a jelen és jövő abszurdításában a valóság hagyományos szegmenseit.

1. sz. kép, bírósági közvetítés plakát, „Perbeszéd helyett párbeszéd” (OBH)

⁴ Horatius: Ad Leuconoem „nyesegess kurta kis úton minden hosszú reményt” „Éld e napot, és a ködös holnapiban ne bízz” (Bede Anna fordítása), <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/irodalom/irodalom-9-osztaly/horatius-melpomenehez-es-licinius-murenahoz/horatius-melpomenehez-leuconoehoz-szovegyujtemeny> [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

⁵ Voltaire: Candide, „Dolgozzunk ... ez az egyetlen módja annak, hogy tűrhetővé tegyük az életünket ... vár ám a munka a kertben” (Gyergyai Albert fordítása), Ikon Kiadó, Budapest, 1993, 109. o.

2. sz. kép, mediációt népszerűsítő YouTube videó,
„Próbáljuk együtt, így is lehet... - A bírósági közvetítés bemutatója -” (OBH)

2. ODR⁶

A jogviták alternatív rendezésének, az életvitelhez igazodó elektronikus kommunikációs csatornák és felületek igénybevételének mind nagyobb szerep jut. Akár tömegközlekedési eszközön, akár munkahelyi kávészünetben, szabad perceinkben számtalan impulzus között mobil applikációkon át pár kattintással a nemzetközi e-kereskedelemben teremhetünk, melynek térnyerése háttérbe szorítja a hagyományost. Az interakciók vitát is szülnek, így a kereskedelem és kommunikáció összekapcsolódó csatornáiban ódon bírósági folyósok nehézkes munkamenete helyett a jog szövedékein átpréselt kommunikációs platformon születhet megoldás konfliktusokra. Számos ODR-t kínáló külső cég rendez elektronikus felületen, mint Amazon-on vagy eBay-en keletkezett vitákat, mint pl. SquareTrade, CyberSettle, Modria. „Az e-kereskedelem vitái nem személyesek, ezért a közvetlen interakciók nélküli ODR-technikák olyan eszközök, amelyek hatékony vitarendezést tesznek lehetővé.”⁷ Az elektronizáció egyre közelebb áll hozzánk, könnyebbséget nyújtva, de mégis csupán a múlt normalitása ad biztonságot a már létező technikai valóság és a jövő megdöbbentő, ijesztő, felfoghatatlan lehetőségei előtt.

⁶ dr. Bognár Csaba: Egységekben a sokféleség: kommunikáció és jog a szingularitás felé (kézirat, részlet, megjelenés alatt), Budapest, 2018.

⁷ Mania, Karolina: Online dispute resolution: The future of justice, International Comparative Jurisprudence 1 (2015) 76-86, 82. o., http://www.academia.edu/27470991/Online_dispute_resolution_The_future_of_justice [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

II. A mediáció keretei

1. Fogalmi kör

Egy jogintézmény elemzésében nem nélkülözhető a fogalmi meghatározottság. A közvetítés számos területében ehelyütt a polgári jogi közvetítés fogalmából kiindulva, ill. azt megelőzően a közvetítő, mediátor szó etimológiáját hasznos lehet értelmezni.

A közvetítői törvény 2. §-a »ill. 1. § (1) bekezdése« alapján: „A közvetítés e törvény alapján lefolytatott olyan sajátos permegelőző vagy bírósági, illetve hatósági eljárás befejezését elősegítő, egyeztető, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, amelynek célja - összhangban az 1. § (1) bekezdésében foglaltakkal »hogyan elősegítse a természetes személyek és más személyek személyi és vagyoni jogaival kapcsolatban felmerült azon polgári és közigazgatási jogviták rendezését, amelyekben a felek rendelkezési jogát törvény nem korlátozza« - a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése alapján a vitában nem érintett, harmadik személy (a továbbiakban: közvetítő) bevonása mellett a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása.” A fogalom központi eleme tehát a közvetítő, mediátor személye, míg a közvetítés a közvetítő bevonása melletti vitarendező eljárás, melynek célja az írásbeli megállapodás. A latin mediator és mediatrix (hímnem, nőnem): közbenjáró, mediatio (nőnem): közbenjárás⁸. Jó alkalom továbbá a bíróság érdektelenségébe ütköző, jogilag nem releváns problémák, sérelmek rendezett, biztonságos keretek melletti kibeszélésére, a legtöbb esetben hozzájárulva a megoldáshoz.

2. Történelmi adalékok

Míg India hindu falvaiban a panchayat rendszerben öt fős testület mediált, Kínában a konfuciusi szemlélet révén a vitamegoldás fő eszköze, de feltehetően az Ókori Babilonban és föníciai kereskedelemben is ismert volt, az ókori görögöknél proxenetas, míg Justinianus Digestája több néven is említést tesz róla; a világ szinte minden táján tetten érhető tágabb közösségeken belül, az iszlám kultúrkörben, nomád társadalmakban szintén van hagyománya a konfliktusok idősebb tagok bevonásával történő feloldása⁹.

⁸ Dr. Finály Henrik: A latin nyelv szótára, Franklin-Társulat, Budapest, 1884, 1207. o.

⁹ Rúzs Molnár Krisztina: A mediáció az alternatív vitamegoldás rendszerében, különös tekintettel munkajogi szerepére, Szeged, 2005., 26. o.

Magyarországon már az államalapítás korában megjelent az intézmény a magyar jogrendszerben - korábbi hiteles források sajnos nem állnak rendelkezésre, Szent István II. törvénykönyve előírta: „a gyilkos száztíz aranypénzt fizet, amiből ötvenet a királyi kincstár, ötvenet a rokonok kapnak, tíz pedig az ítélobíráké illetve a közbenjáróké”¹⁰. A büntető igazságszolgáltatásban már ekkor létezett „közbenjáró”, mely egyfajta békéltető szerepet töltött be, a felek között közvetítve, ekkor a mediátor és a bíró személye egymáshoz közelebb állhatott. A latin eredeti „arbitris et mediatoribus” mai fordításban választottbírók és mediátorok. Kiemelendő, hogy Szent István és Szent László törvényeiben még a legsúlyosabb, a halálbüntetés is elkerülhető, megváltható, mediálható volt megfelelő kompenzáció mellett¹¹. Természetesen számos további példán át végig lehetne kísérni történelmi korok hasonló előképeket, az áldozat és rokonok kiegyezésében megjelenő kompenzációtól ezer éven át a 2002. évi LV. törvényig. E témában is sok mélyreható történeti munka olvasható szakavatott szerzők értekezéseiben, ehelyütt ennek csupán felvillantása volt cél.

III. Hatályos jogi szabályozás

Amint a bevezetőmben már utalás történt rá, a mediáció, igazságügyi közvetítés elsődleges forrása Magyarországon a 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, mely a klasszikus polgári perek kiváltását szolgálja, beleértve a családjogi, gazdasági jogvitákat, néhány alább részletezett jogterületi kivétellel. Külön jogszabályok által szabályozott területekre hatálya nem terjed ki, kivéve, ha az adott törvény vagy annak alapján kiadott rendelet mást nem ír elő¹². Mindazonáltal számos egyéb területen megjelenik még a közvetítés, amit igyekszem röviden bemutatni.

¹⁰Szent István dekrétumainak II. könyve, 16. tc., In: Magyar Törvénytár I. 1000-1526., Franklin-Társulat, Budapest, 1899, 29. o.

¹¹ Barabás A. Tünde: Börtön helyett egyezség? Mediáció és más alternatív szankciók Európában, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2004., 39. o.

¹² 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 1. § (2), az 1. § (2) bekezdése a 2013. évi CCLII. törvény 105. § (1) bekezdésével megállapított szöveg, hatályos: 2014. III. 15-től, <https://net.jogtar.hu>

1. A Európai Unió jogi szabályozása

1.1. 2008/52/EK IRÁNYELV

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2008/52/EK IRÁNYELVE (2008. május 21.) a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól¹³ elvezéssel született, szabályozva a mediációt a tagállamokban (Dánia kivételével). A 14 cikk a „Cél és hatály”, a „Határokon átnyúló viták”, „Fogalommeghatározások”, „A közvetítés minőségének biztosítása”, a „Közvetítés igénybevétele”, „A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások végrehajthatósága”, „A közvetítés bizalmas jellege”, „A közvetítés hatása az elévülési időre”, „A közvélemény tájékoztatása”, „Tájékoztatás az illetékes bíróságokról és hatóságokról”, „Felülvizsgálat”, „Átültetés” tárgyában ír elő rendelkezéseket ill. megállapítja „Hatálybalépés” dátumát és a „Címzettek” körét. rövid összefoglalásáról az 1-2. sz. táblázat¹⁴ ad képet. Miután az uniós aktus csak a kereteket jelöli ki, a táblázatokon túl elégséges a hazai szabályozás behatóbb ismerete.

¹³ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2008/52/EK IRÁNYELVE (2008. május 21.) a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól, Az Európai Unió Hivatalos Lapja, L 136/3, 24.5.2008, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0052&from=HU>

¹⁴ Szekeres, Diána: A bírósági mediáció kapujában, 2015. In: Alkalmazott tudományok II. fóruma. Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest, pp. 617-649., 619-620. o.

A polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló 2008/52/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv		
1. CIKK	CÉL ÉS HATÁLY	határon átnyúló vitákra alkalmazandó, polgári és kereskedelmi ügyekben
2. CIKK	HATÁLYA NEM TERJED KI	→ adó-, vám- vagy közigazgatási ügyekre, → vagy az államnak a közhatalmi jogosítványai gyakorlása (<i>acta iure imperii</i>) során végrehajtott intézkedéseire, vagy → mulasztásaira vonatkozó felelősségre
3. CIKK	KÖZVETÍTÉS FOGALMA	→ strukturált eljárás , → egy jogvitában részt vevő két vagy több fél önkéntes alapon, → közvetítő segítségével maga kísérli meg vitájának megállapodással történő rendezését, ▪ felek kezdeményezhetik, vagy ▪ bíróság javasolhatja vagy rendelheti el, vagy ▪ egy tagállam joga írhatja elő → magában foglalja a bíró által végzett közvetítést
	NEM KÖZVETÍTÉS	megkeresett bíróság vagy bíró részéről a kérdéses jogvita rendezésére tett kísérlet
	KÖZVETÍTŐ FOGALMA	→ bármely harmadik személy, → akit felkértek hatékony, pártatlan és hozzáértő módon folytatott közvetítésre , → függetlenül e harmadik személy megnevezésétől vagy szakmájától az érintett tagállamban, valamint → a harmadik személynek a közvetítés lebonyolítására való kinevezése vagy felkérése módjától
4. CIKK	KÖZVETÍTÉSRE VONATKOZÓ MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS	→ önkéntes magatartási kódexek kidolgozása, csatlakozás → közvetítési szolgáltatások nyújtására vonatkozó egyéb → hatékony minőség-ellenőrzési mechanizmusok → közvetítők alap- és továbbképzése
5. CIKK	KÖZVETÍTÉS IGÉNYBEVÉTELE	→ ügyben eljáró bíróság felhívhatja a feleket a közvetítés igénybevételére a jogvita rendezése érdekében → bíróság felhívhatja továbbá a feleket arra is, hogy vegyenek részt egy a közvetítés igénybevételéről szóló tájékoztatón , ha ilyen tájékoztatókat tartanak, és azok könnyen igénybe vehetők
	KÖZVETÍTÉSRE KÖTELEZÉS	amennyiben „ <i>jogszabályok nem akadályozzák a feleket az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférési joguk gyakorlásában</i> ”

6. CIKK	MEGÁLLAPODÁSOK VÉGREHAJTHATÓSÁGA	<ul style="list-style-type: none"> → felek által kérelmezhető a megállapodás tartalmának végrehajthatóvá nyilvánítása → megállapodás tartalmát bíróság vagy egyéb illetékes hatóság ítéletben vagy határozatban vagy hiteles okiratban végrehajthatóvá nyilváníthatja → illetékes hatóságok hatáskörrel rendelkeznek azon kérelmek befogadására, amelyek arra irányulnak, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött írásbeli megállapodás tartalmát végrehajthatóvá nyilvánítsák
7. CIKK	KÖZVETÍTÉS BIZALMAS JELLEGE	sem a közvetítők, sem a közvetítési folyamat adminisztrációjában részt vevő személyek nem kötelezhetők bizonyítékot szolgáltatni polgári és kereskedelmi bírósági vagy választott bírósági eljárásban, amelyek a közvetítési eljárás során vagy azzal kapcsolatban merülnek fel
	KÖZVETÍTÉS BIZALMAS JELLEGE ALÓLI KIVÉTEL	<ul style="list-style-type: none"> → <i>érintett tagállam közrendjével kapcsolatos nyomós indok</i> <ul style="list-style-type: none"> – <i>gyermekek érdekeinek védelme,</i> – <i>személyek testi vagy lelki épsége megsértésének megakadályozása</i> → <i>megállapodás tartalmának hozzáférhetővé tétele szükséges a megállapodás végrehajtásához vagy érvényesítéséhez</i>
8. CIKK	KÖZVETÍTÉSELEVÜLÉSI IDŐ	közvetítői eljárás megindítása az elévülést megszakítja
9. CIKK	KÖZVÉLEMÉNY TÁJÉKOZTATÁSA	interneten hozzáférhető adatok
10. CIKK	TÁJÉKOZTATÁS AZ ILLETÉKES BÍRÓSÁGOKRÓL ÉS HATÓSÁGOKRÓL	a Bizottság bármely megfelelő eszközzel nyilvánosan hozzáférhetővé teszi az információkat
11. CIKK	FELÜLVIZSGÁLAT	2016. május 21-ig a Bizottság jelentés-előterjesztési kötelezettsége
12. CIKK	ÁTÜLTETÉS feltétele:	Lépcsői: → 2010. november 21. → 2011. május 21. <u>hivatkozási kötelezettség</u>
13. CIKK	HATÁLYBALÉPÉS	az Európai Unió hivatalos lapjában való kihirdetését követő huszadik nap (Kelt Strasbourgban, 2008. május 21-én)
14. CIKK	CÍMZETEK KÖRE	tagállamok (kivételek: Dánia)

1-2. sz. táblázat, 2008/52/EK Irányelv összegzése (Szekeres Diána szerkesztése)

1.2. Közvetítők Európai Magatartási Kódexe

A Közvetítők Európai Magatartási Kódexének tartalmát a következő 3-4. sz. táblázat szemlélteti. Mintaként szolgálhat egy hazai etikai szabályzat elkészítéséhez.

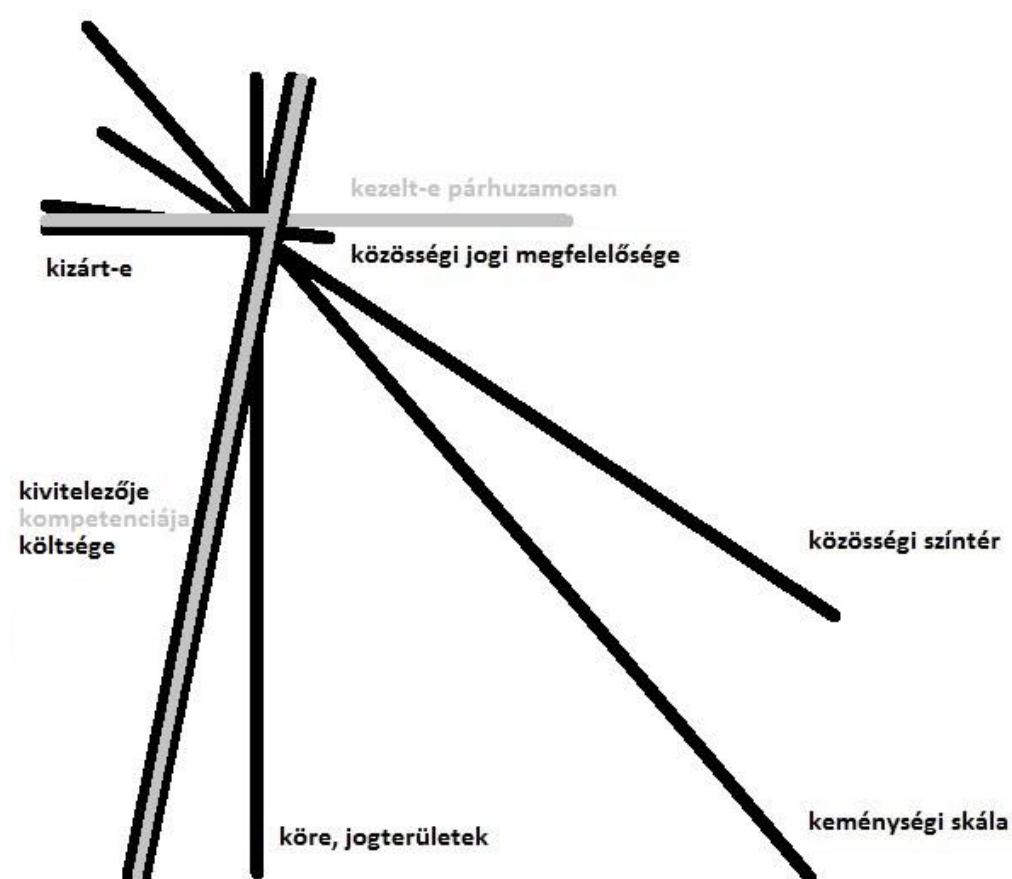
A KÖZVETÍTŐK EURÓPAI MAGATARTÁSI KÓDEXE*		
A KÖZVETÍTÉS FOGALMA	Közvetítésnek minősül minden olyan – bárhogyan nevezett vagy hivatkozott – rendezett eljárás, amelynek során valamely jogvitában érintett két vagy több fél, önkéntes alapon, kísérletet tesz arra, hogy a köztük fennálló jogvita tárgyában, egymás között, egy harmadik fél – a továbbiakban: közvetítő – közreműködésével megegyezésre jussanak.	
A KÖZVETÍTŐ SZAKMAI ALKALMASSÁGA, KIJELÖLÉSE ÉS DÍJAI, VALAMINT A KÖZVETÍTŐI SZOLGÁLTATÁSOK HIRDETÉSE	SZAKMAI ALKALMASSÁG	szakértelem
		tájékozottság
		közvetítői készségekkel kapcsolatos képzettség
		folyamatos továbbképzés és gyakorlat
	KIJELÖLÉS	tanácskozás az érintett felekkel
		időpont-egyeztetés
		kompetenciavizsgálat
		szakmai háttér
		tapasztalat
	DÍJAK	tájékoztatás a díjazási módról
a díjazásra vonatkozó alapelvek elfogadása a felek részéről		
KÖZVETÍTŐI SZOLGÁLTATÁSOK HIRDETÉSE	szakmai mód	
	hitelt érdemlő mód	
	tiszességes mód	
FÜGGETLENSÉG	A FELEK TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉGE A FÜGGETLENSÉGET BEFOLYÁSOLÓ VAGY ÖSSZEFÉRHETETLENSÉGET OKOZÓ KÖRÜLMÉNYEKRŐL	személyes vagy üzleti kapcsolat fennállása a felekkel
		közvetlen vagy közvetett – pénzügyi vagy más érdekeltség
		közvetítő vagy a cég alkalmazottja már eljár
PÁRTATLANSÁG	PÁRTATLAN ELJÁRÁS	
	VALAMENNYI FÉL SEGÍTÉSE	

KÖZVETÍTÉSI MEGÁLLAPODÁS, AZ ELJÁRÁS ÉS A MEGEGYEZÉS	ELJÁRÁS	a közvetítési eljárás jellemzőinek megosztása a felekkel		
		a felek megérték a közvetítési megállapodás feltételeit és kikötéseit		
		a megállapodás a felek kérésére írásba foglalható		
	AZ ELJÁRÁS ALAPELVEI	a jogállamiság elve		
		gyors vitarendezés szükségessége felek külön-külön is meghallgathatóak		
	AZ ELJÁRÁS IGAZSÁGOSSÁGA	felek tájékoztatása, megszüntetés	eljárásban való részvétel biztosítása	
			érvényesíthetetlen jogellenes megállapodás	
		a közvetítés folytatása valószínűleg nem vezet megegyezéshez		
AZ ELJÁRÁS VÉGE	a tényállás teljes ismerete			
	a felek hozzájárulása felek általi megértés a megegyezés feltételeiről			
	indokolás nélküli elállási lehetőség a megegyezés írásba foglalásának módja			
TITOKTARTÁS	INFORMÁCIÓ KEZELÉSE	jogsabály alapján		
		közérdek alapján		
		bizalmasan felfedett információk védelme		

3-4. sz. táblázat, Közvetítők Európai Magatartási Kódexe (Szekeres Diána összegzése)

2. A közvetítés 9 K modellje

Saját koncepcióm szerint, melynek részleteit az alábbiakban fejtem ki, a hatályos, egyre szerteágazóbb szabályozásban a közvetítés kilenc dimenziója különíthető el a választás szabadsága, jogszabályi lehetőség és egyéb tényezők mentén: (I.) kizárt-e, (II.) közösségi jognak megfelel-e, (III.) köre, jogági, jogterületi lefedettsége, (IV.) kezelt-e párhuzamosan a probléma, annak (V.) kivitelezője szerinti megkülönböztetés, (VI.) kompetenciája a közvetítőnek, (VII.) költsége, (VIII) keménységi skála, a közvetítő „hatalma” a felek fölött, valamint (IX.) közösségi szintér, magánjogi, közösségi viszonyoktól a közjogig (1. ábra).

1. sz. ábra, a közvetítés 9 K képe, modellje (saját szerkesztés)

2.1. Kizárt-e a közvetítés

Amint fentebb utaltam rá, a jogalkotó kiemelt bizonyos jogterületeket még a klasszikus polgári jogból is, ahol a közvetítés lehetőségét kizárja, ilyenek meghatározott személyállapot, személyiségi jogi,

birtokvédelmi határozat megváltoztatás iránti vagy végrehajtási perek¹⁵. Ez esetben a közvetítésre nincs törvényes lehetőség. A kérdés alapvetően igen-nem dualitás, azonban szürke zóna mindenütt létezik, valójában ez is felfogható skálaként.

2.2. Közösségi jognak megfelel-e

Az Európai Unió jogával való összhang bár nem kizáró tényező, különösen napjaink politikai kommunikációjában, annak való megfelelés azonban mégis egy „biztosabb alap”.

2.3. Köre a lehetőségnek, jogágak, jogterületek szerinti elhatárolás, lefedettség

A fenti kizárás mellett más területek külön törvényben, egyéb formában vannak szabályozva, a közvetítői törvényből kiemelve, más közvetítő, közvetítési forma elé utalva.

A polgári jogviták mellett a mediáció további lehetőségei a szabálysértési és büntetőjogban a sértett és áldozat közötti kiegyezés (lehetőséget adva akár korlátlan enyhítésre¹⁶) a budapesti és megyei kormányhivatalok gyámügyi és igazságügyi, valamint hatósági főosztályainak pártfogó felügyelő mediátorai által¹⁷, fogyasztóvédelmi békéltetés területén¹⁸, az egészségügyben¹⁹, egyeztető bizottság munkaügyi jogviták²⁰ esetében valamint a közigazgatásban a hatósági közvetítés²¹ külön jogszabályok által szabályozottak, dolgozatomban azonban a polgári jogi közvetítésre szorítkozom.

2.4. Kezelt-e párhuzamosan a probléma

Ténylegesen pert elkerülni igyekeznek-e a felek, mögöttes szándékkal, egy már folyamatban lévő bírósági eljárás mellett indult-e a mediáció, azt milyen formában szakítja meg, szünetel-e a per, vagy csupán két tárgyalás között érkeztek: mind az eljárás lényegét meghatározó elem lehet. Netán egy zajló párterápia, egyéb nem jogi kapcsolatrendszer mindezt tovább árnyalhatja. Egyes mediátorok el sem vállalják folyamatban lévő peres eljárás mellett a közvetítést - némileg ellentmondhat a pertaktikának a lapok kiterítése, sok esetben a felek valamelyike csupán jó szándékát igyekszik dokumentálni a bíróság felé vagy egyéb információt begyűjteni, de törvény nem zárja ki, egyezségre

¹⁵ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 1. § (3) (4), előbbi megállapította: 2017. évi CXXX. törvény 49. § (1), hatályos: 2018. I. 1-jétől, utóbbit beiktatta: 2009. évi XXIX. törvény 11. §, hatályos: 2009. VII. 1-től, <https://net.jogtar.hu>

¹⁶ 1998. évi XLV. törvény a büntetőeljárásról 221/A. § (3) bekezdés a) figyelemmel A tevékeny megbánás, Btk. 29. § (2) bekezdésére, njt.hu

¹⁷ 2006. évi CXXIII. törvény a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről, 2. §, 38/2015. (XII. 21.) IM rendelet a büntető ügyekben közvetítői tevékenységet végző pártfogó felügyelő képesítési követelményeiről, 1. §, njt.hu

¹⁸ 1997. évi XLV. törvény a fogyasztóvédelemről, 18. §, megállapította: 2008. évi XLII. törvény 17. §, hatályos: 2008. IX. 1-től, <https://net.jogtar.hu>

¹⁹ 2000. évi CXVI. törvény az egészségügyi közvetítői eljárásról, 1. §, njt.hu

²⁰ 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről, „A kollektív munkaügyi vita”, 291. §, njt.hu

²¹ 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól, 41. §, 2018. I. 1-től új törvény: 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról, 185/2009. (IX. 10.) Korm. rendelet a hatósági közvetítőkről, ill. 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 38/B.. §, (3a), njt.hu

bármikor lehet remény, ahogy bírósági közvetítés éppen peres felek között jöhet csak létre²². Az új Pp. egyébként is kisebb teret enged pertaktikai elemeknek a bizonyítékok, bizonyítási indítványok „csöpögtetésének”, adagolásának kizárásával²³.

2.5. Kivitelezője a tevékenységnek, a mediátor személye

A hivatkozott jogterületek leválasztása mellett közvetítői törvény eredeti koncepciójához képest újdonság (IV/A. fejezet) a közvetítés gyakorlója szerinti dualitás a polgári jog területén. 2012. év második felében kezdődött bevezetése óta immár a közvetítői névjegyzékbe felvett mediátor mellett - bírósági mediáció keretében - azt szakmai képzést követően bírósági titkár, bíró és rendelkezési állományba helyezett bíró is végezhet²⁴. A közvetítő személye szerinti felosztást érinti ugyanakkor a kivett területekről szintén az eljáró pártfogó felügyelő vagy ügyvéd közvetítő, hatósági közvetítő, stb. Tovább színezheti a felosztást, hogy adott esetben a funkciók összeadódnak, ha pl. egy ügyvéd szerződésben áll pártfogó felügyelői szervvel, ugyanakkor közvetítői névjegyzékben is felvétel, netán egészségügyben is jártas, és a MISZK névjegyzékben is, stb. Hozzáteve, hogy álláspontom szerint nem zárja ki az egészségügyi jogban sem a közvetítői törvény szerinti mediáció lehetőségét a szabályozás, ha azt a törvényi összeghatár felett, nem a kiemelt körben veszik igénybe a felek.

2.6. Kompetenciája a közvetítőnek

Jelentős döntési kérdés, elsődlegesen a piaci alapú, klasszikus közvetítő személyének kiválasztása: jogász-mediátor, pszichológus-mediátor, vagy egy coach, orvos, mérnök, közgazdász stb. mediátor esetén egészen más szemléletű lehet az igen képlékeny keretek között zajló eljárás maga.

2.7. Költségek

Az ingyenességtől, mely egyes intézményekhez kapcsolódik is, elsődlegesen a bírósági közvetítésben, nem kell fizetniük eljárási díjat a feleknek (bár itt a már elindult peres vagy nemperes eljárásból fakadóan adódhatott illetékter), míg a piaci alapú klasszikus közvetítés során az szabad

²² 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 38/B. § (3), njt.hu

²³ 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról, 170. § (2) e), 171. § (1) b), 201. § (4), 220. §, njt.hu

²⁴ IV/A. Fejezet A BÍRÓSÁGI KÖZVETÍTÉS, beiktatta: 2012. évi CXVII. törvény 39. § (2), hatályos: 2012. VII. 24-től, 39/A. §, 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet a bírósági ügyvitel szabályairól, 75/A. § (2) a), 11/2014. (VII. 11.) OBH utasítás a bírósági közvetítésről és a kijelölés feltételeiről szóló szabályzatról, módosításokkal egységes szerkezetben, hatályos 2018. január 1-től, 3. §, http://birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/obh/dokumentumok/11_2014_birosagi_kozvetites_2018.01.01.pdf [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.], <https://net.jogtar.hu>

megállapodás tárgya (elvileg akár nullától, a csillagos évig)²⁵, kivétel ez alól, ha bíróság kötelezése alapján indult közvetítés, ahol a jogi segítőkre meghatározott óradíj és a felek számának szorzatában maximálva van²⁶. Az ingyenesség különösen pl. önkormányzati prevenciók, szociális, család- és gyermekjóléti szolgáltatóknál a település, kerület lakói számára elérhetően szintén több helyütt létező gyakorlat²⁷. Úgyszintén szabad megállapodás körébe tartozik a közvetítői díj tényleges viselőjének kiléte, mely a modell ebbéli vetületét tovább tágítja, adott esetben a mediátor elfogultság mentességének próbája is lehet, a törvény csupán ajánlást ad (eltérő rendelkezés hiánya esetén rendelkezik) annak felek közötti egyenlő megosztására²⁸, és bár nem szerencsés, de azt a tehetősebb vagy egyeztető tárgyalásra jobban elkötelezett fél magára vállalhatja teljes egészében is.

2.8. Keménységi skála

A „még nem” közvetítéstől, párterápiától a „már nem” közvetítésig, ombudsman intézményéig és a választottbíráskodásig - ahol szintén a közelmúltban született új törvény²⁹ - igen széles az a spektrum, ahol mediáció jelenik meg.

A párterápiához hasonló előszobaként fogható fel a család- és gyermekjóléti szolgálatoknál megvalósuló szakmai munka, a konfliktusterhelt viszonyok rendezése, normál életvitel biztonságába való visszavezetés, felügyelet melletti: mediált találkozások, átadás- átvétel zökkenőmentes biztonsága és helyszín biztosítása, időstrukturálás, lezárás, továbblépés, a gyakorlat tényleges megnyilvánulásai során a mély szakadékok és feszültségek áthidalásai az érzelmileg közel álló vagy közel állt, de napi szinten már eltávolodott emberek viszonyainak kezelésében. A más jogterületek más elnevezései, „köre” és meghatározott személyi „kivitelezője”, intézményi köre és lehetőségei mellett valójában szélesebb a skála, ahol közvetítői elemek jelennek meg, az ombudsman is lát el ilyen feladatot behatárolt, szabályozott keretek között, bár definícióba már nem illeszthetően. A jogszociológiából ismert négy fő konfliktus-megoldási út: a felek közvetlen tárgyalása, a mediáció, a

²⁵ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 27. §, njt.hu

²⁶ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 38/D §, beiktatta: 2013. évi CCLIII. törvény 105. § (17), hatályos: 2014. III. 15-től, 2017. évi C. törvény Magyarország 2018. évi központi költségvetéséről 63. § (3), <https://net.jogtar.hu>

²⁷ Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Prevenciók Központ HÍD Család- és Gyermekjóléti Központ: HÍD CSALÁD- ÉS GYERMEKJÓLÉTI SZOLGÁLTATÁSOK, <http://prevencio.bp13.hu/fomenu/hid-csalad-es-gyermekjoleti-kozpont.html>

²⁸ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 30. § (3), njt.hu

²⁹ 2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról, a 1994. évi LXXI. törvény a választottbíráskodásról, hatályon kívül helyezte: 2017. évi LX. törvény 69. § a), hatálytalan: 2018. I. 1-től, <https://net.jogtar.hu>

választottbíráskodás és az állami bíróságok, ahol a „tárgyalás, mediálás, arbitráls, ítélezés vonalán ... haladva egyre növekszik a megoldási út formalizáltsága”³⁰. Az eljárási lehetőségek szélesebb körében, a fogalom kibővített, egy skála elemei mentén történő értelmezése, és más elnevezésű eljárásokhoz társítása az uniós definíció miatt sem lehet indokolatlan, ahol a közvetítés:

„strukturált eljárás - függetlenül megnevezésétől vagy az arra való hivatkozástól -, amelyben egy jogvitában részt vevő két vagy több fél önkéntes alapon, közvetítő segítségével maga kísérli meg vitájának megállapodással történő rendezését” (2008/52/EK IRÁNYELV 3. cikk a) pont).

2.9. Közösségi szintér

A mediáció meghatározásai nem zárják ki két fél, magánszemély vitájától egyik vagy mindkét oldalon vállalkozás jogvitáján át akár két ország konfliktusának tárgyalásos rendezéséig terjedő kört, ahol egy harmadik állam vállalja a békéltető szerepkört. A nemzetközi jogi e tárgyú fogalom azonban szintén messze vezet a dolgozat tárgyától.

3. A „klasszikus” igazságügyi közvetés

A törvény elsődleges célja a polgári (családjogi, gazdasági) jogviták területén a bírósági út elkerülése, tehermentesítése. Jellemzően olyan ügyekben igazán hasznos, ahol a felek tartós együttélése a jogvita lezárulta után is fennáll. Különösen jó terep lenne - bár feltehető, hogy ténylegesen létrejött eljárások száma e tekintetben még inkább elhanyagolhatóan csekély - határon átívelő jogviták kapcsán az igen nehézkes és hosszadalmas bírósági gyakorlattal szemben (kézbesítés, tárgyalási időköz, fordítás, minisztériumi megkeresés, kollíziós szabályok, stb.³¹). A Minisztérium mindezt felismerve a közvetítői névjegyzékben külön listát is létrehozott „EGT Közvetítők”³² cím alatt (a nyilvántartásokat részletesebben a következő pontban érintem).

³⁰ Pokol Béla: A jog elkerülésének útjai. Mediáció, egyezségkötés In: Jogelméleti Szemle 2002/1. <http://jesz.ajk.elte.hu/pokol9.html> [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

³¹ 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról, KILENCEDIK RÉSZ NEMZETKÖZI POLGÁRI ELJÁRÁSJOGI SZABÁLYOK, 1979. évi 13. törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról (hatálytalan 2018. I. 1-től), 2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról, njt.hu

³² Igazságügyi Minisztérium: Közvetítői névjegyzék EGT Közvetítők, <https://inyr.im.gov.hu/Kozvetitok/EGTKozvetitoList> [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

A felek által megkeresett piaci mediátorok (mediátor irodák), valamint a bíróságok által hozzájuk utalt ügyfelek mellett az intézmény egyenrangú kiegészítésévé vált 2012. év óta a bírósági közvetítés³³, ill. annak lehetősége immár 2018. január 1-jétől a közigazgatási perekben is. További, bár már kevésbé újdonság a kötelező bírósági közvetítés esete, ahol a felek kötelezése valójában csak a mediátor közös felkérésére és az első alkalom igénybevételeire irányul a klasszikus közvetítés keretei között. A közvetítés lényege szerint írásbeli megállapodásra irányul, perelkerülési célzattal.

Kitüntetett figyelmet kap ez perrendtartásban, korábban a keresetlevél kötelező kelléke volt a közvetítői eljárás igénybevételeéről történő nyilatkozat³⁴. Bár ezen formális kellék kikerült az új perrendtartásból (már a régeből is), annál lényegesebb és érdemibb az illetéktekkel kapcsolatos szabályozás (A szükségtelenül okozott perköltség vagy perköltségrész viselése), ill. a per felfüggesztése vagy egyezségi kísérlet³⁵ körében. Közvetítői egyezséggel rendezett jogvita tárgyában ugyan nem kizárt utóbb mégis bírósághoz fordulni, ám a felperes még pernyertessége esetén is az alperes perköltségeinek megtérítésével tartozik (kivétel természetesen éppen a megállapodásban foglaltak nem teljesítése)³⁶. Bár sok esetben az ügyvédi egyezségi megállapodás, eljárás, képviselő több garanciát nyújtó biztosíték vagy védelem, úgyszintén ingatlannyilvántartási változás létrehozása, stb. körében felmerülő ügyvédkényszer esetei során nélkülözhetetlen, de e körben a közvetítői egyezés jelent többet. A jogviszonyok rendezése egy ilyen, kvázi nulladik fokú, mini bírósági eljárásban létrejött egyezés által tetemes perköltségek terhének garanciális védelmét nyújtja.

Különösen hasznos lehet a jogviszonyok ügyvédi ellenjegyzéssel megszületett okiratai mellett. A gyakorlatban nem egyszer előfordul, hogy a felek vitás ügyükben kész megállapodással érkeznek fejben, a közvetítői eljárásban születő egyezés eljárásjogi garanciáit kihasználva. A jogalkotó nem zárja ki, sőt, a bírósági közvetítés promóciós kisfilmjében éppen alapesetképp látható, hogy akár az első alkalommal megegyezés születhet, a törvény csupán az első közvetítői megbeszélés tájékoztató kötelezettségeiről, az eljárás megindításának feltételeiről rendelkezik. Az igen jelentős bírósági költségek visszatartó erő lehet a megállapodásban születettek megtartására, az eljárási illeték ugyan

³³ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 38/A. § (1), beiktatta: 2012. évi CXVII. törvény 39. § (2), hatályos: 2012. VII. 24-től, <https://net.jogtar.hu>

³⁴ 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról, 121. § (1) bekezdés f) pont, a 2002: LV. törvény 41. § (2) bekezdése iktatta be, hatályon kívül helyezte a 2008: XXX. törvény 64. § (6) bekezdés b) pontja, njt.hu

³⁵ 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról, 86. §, 124. §, 167. §, njt.hu

³⁶ 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról, 86. § (3), njt.hu

az elsőfokú eljárásban a pertárgy érték 6 %-a, maximum 1.500.000,- Ft³⁷, de ehhez hasonlóan komoly ügyvédi költségek járulnak hacsak átlagos alap kb. 15.000,- Ft-os ügyvédi óradíjakkal számolunk is (a kirendelt ügyvédi óradíjak³⁸ és magasabb árszabású kollégák mediánján), bár bírósági tárgyaláson ez nagyságrendekkel is több lehet.

A közvetítői eljárás előnyei közé tartozik tehát a gyorsaság és - az ebből is következő - alacsony költségigény, a közvetítői törvény négy hónapban maxiámálja az eljárást, bár itt is hozzátéve a felek eltérő megállapodásának hiányát³⁹, mely nem jogot végzett mediátorok gondolkodásában kevésbé jelenik meg. A gyakorlatban ugyanakkor a legnagyobb számban már az első, vagy második-harmadik alkalom során lezárul - a mediációs alkalmak között egy-két hetes szünettel számolva egy hónapon belül.

A 2002. évi LV. törvényt kiegészítik a kapcsolódó miniszteri rendeletek ill. kormányrendelet: a 17/2015. (VIII. 28.) IM rendelet a közvetítők igazolványáról, a 63/2009. (XII. 17.) IRM rendelet a közvetítői szakmai képzésről és továbbképzésről valamint a 3/2003. (III. 13.) IM rendelet a közvetítői névjegyzék vezetéséről, melyet felváltott 2018. január 1-jétől a 417/2017. (XII. 19.) Korm. rendelet a közvetítői névjegyzék vezetéséről.

4. Közvetítők száma, nyilvántartása

Az Igazságügyi Minisztérium honlapján elérhető az aktuális közvetítői névjegyzék. Bár jelenleg éppen letölthető formában nem, de legalább egy adat megadásával kereshető. Ekképp a Fővárosban 1345 találat jelzi, igen népszerű a mediátorrá válás. Míg a találatok jelentős hányadánál a „törölt” státusz azt valószínűsíti tartósan az is maradni már nagyobb kihívás⁴⁰, míg pl. Nógrád megyében ugyanez a szám 16 valaha bejegyzett mellett 5 aktív. Jogi személyek körében Budapesten a lista száma jelenleg 413, igen változatos társasági formában, de zömében ügyvédi irodák és korlátolt felelősségű társaságok. Amint fentebb utaltam rá, külön kereshető a határon átívelő ügyekkel foglalkozó közvetítők listája: „Az alábbi listában szereplő személyek kijelentik, hogy a közvetítői tevékenységet

³⁷ 1990. évi XCIII. törvény az illetékekről, 42. § (1) a), njt.hu

³⁸ 2017. évi C. törvény Magyarország 2018. évi központi költségvetéséről, 63. § (4), njt.hu

³⁹ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 35. § (1) d, njt.hu

⁴⁰ Igazságügyi Minisztérium: Közvetítői névjegyzék, <https://inyr.im.gov.hu/Kozvetitok/KozvetitoList> ugyanitt lásd: 1. sz. melléklet [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

határon átnyúló szolgáltatásnyújtás keretében kívánják folytatni.”⁴¹ Miután azonban itt csak névre lehet keresni, tényleges használati értéke csekély, névtöredék és más próbákat követően sem sikerült egyetlen érvényes találatot kinyerni. Valójában itt más EGT tagállamban letelepedett, de Magyarországon is szolgáltatást nyújtani kívánó közvetítőkről van szó⁴², pedig hasznos volna - egyebek pl. diploma, munkatapasztalat mellett - egyre inkább globalizálódó kapcsolatrendszerek körében hazai mediátorok illetően kompetenciájának láttatása is, a pusztán „nyelvismeret” feltüntetése semmitmondó, különösen annak szintje, vállalási hajlandóság megjelenítése hiányában (már csak amiatt is kritizálható, mivel a bejelentési úrlapon van kérdés a nyelvismeret fokáról, diplomáról, adat rendelkezésre állna). A bírósági közvetítők nyilvántartása az OBH honlapján érhető el⁴³. Egy barátságos benyomást keltő amerikai kisvárosi mediátor irodát a 3. sz. kép illusztrál. (A kisszámú hazai irodák egyikének fényképe akár egy nem szándékolt példaállítást, elköteleződést vagy reklámot sugallhatna).

3. sz. kép, amerikai kisvárosi mediátor iroda⁴⁴

⁴¹ lásd: 32.

⁴² Igazságügyi Minisztérium: Közvetítői névjegyzék Közvetítők, <https://inyr.im.gov.hu/Kozvetitok> [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

⁴³ Országos Bírósági Hivatal: Bírósági közvetítők, <http://birosag.hu/allampolgaroknak/mediacio/birosagi-kozvetitok> [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

⁴⁴ Resolutions Counseling & Mediation Services: Photo for Resolutions Counseling & Mediation Services, <https://www.yelp.com/biz/resolutions-counseling-and-mediation-services-johnstown> [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

IV. Eljárási dilemmák, elhatárolási kérdések és jogszabályi kritika

Mint ismeretes, a közvetítői „névjegyzékbe fel kell venni” „aki a) felsőfokú végzettséggel és ... ötéves igazolt szakmai gyakorlattal rendelkezik”⁴⁵, függetlenül attól, hogy vadgazda mérnöki, vagy éppen táncművész szakon szerzett-e oklevelet. Bár napjainkban feltehetően megváltozott a szaktudás tisztelete, a mindentudás elérhetővé válásával, a Google segítséget nyújt bármilyen szakismeret másodperecek alatt történő, szinte valós idejű eléréséhez, mégis komoly dilemmák vetődnek fel.

Ahogy pszichológusok számára a párterápiába hajló „párkapcsolati mediáció” kapcsán, akképp a „kigooglizott özvegyi nyugdíj” jelentése vagy a közvetítés során előforduló nem jogász által végzett bármilyen jogi szakkérdés mediálása kapcsán merülhetnek fel ambivalens érzelmek. Megkövetelhet-e a jogalkotó egy igen fiatal jogintézmény gyakorlásához olyan extra szakértelmet, jogász és pszichológus diploma együttes meglétét, mely szinte ellehetetlenítené az amúgy sem zökkenőmentes elterjedést? Különösképp, hogy elképzelhető olyan gazdasági mediációs eset, ahol kivitelező és alvállalkozó vitájában műszaki szakkérdés, vagy épp betegjogi téren orvosi, netán egy hasonló zeneszám plágiumánál művészi alkotói ismeret volna szükséges. „Legegyszerűbb szabályozási javaslat talán olyan, az ügyvédi etikai szabályzathoz hasonló etikai normarend kialakítása volna, hogy a mediátor csak olyan ügyet vállalhat el, amelyen területhez ténylegesen ért⁴⁶” amelynek kereteit uniós szinten a Közvetítők európai magatartási kódexe⁴⁷ adja. Mindamellettt éppen ellenkezőleg, egy piacon talpon maradni akaró mediátornak „ügyeskedő vállalkozóként” kell eljárnia, azonban szükséges tudni a kereteket, határlépéseket is, és a szürke zónába csak kellő stabilitás, gyakorlat és alkat mellett szabad halászni. Míg a „párkapcsolati mediáció” piaci megnevezése ellenére könnyen elképzelhető, hogy legalább részbeni átfedésben áll egy szakpszichológus terepével, addig a pszichológusok vagy más szakma képviselői számára valószínűleg kevésbé tisztázott a zugírászat tényállása és bírói gyakorlata. Valószínűleg egy jogász is meg lenne róva, ha egy párterápiás kézikönyv, és a pszichológia alapjainak elolvasása után „párkapcsolati mediációba” kezdene családterapeuta feladatokat átvéve.

⁴⁵ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 5. § (1) bekezdése és annak a) pontja, njt.hu

⁴⁶ Bognár Csaba: Ügyvédség vs. mediáció: harc vagy békés együttélés? In: JURA 2015/1. pp. 181-185., 183. o.

⁴⁷ Európai Bizottság: Közvetítők európai magatartási kódexe, http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_hu.pdf [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

Éppígy a jogi tanácsadás az ügyvéd, külföldi jogi tanácsadó, jogtanácsos, közjegyző terepe. Némi utána olvasás nem helyettesítheti a jogi egyetemet és azt követő gyakorlatot (amely az egyetemi éveket és gyakorlatot ill. ez alatti képzés szükségességét követő szakvizsgarészek jelentkezési mechanizmusát is figyelembe véve 5 + 3 év + 9 hónapot követő eskütételt, lehető legoptimálisabb esetben is 9 évet feltételez). Egy kikgooglizott jogszabályhely csak egy elméleti támpont lehet, de más jogszabályokkal, perrendtartási összefüggésekkel, ill. bírói gyakorlattal és végrehajtás szabályainak együttes ismeretével sem biztosíték kellő gyakorlat nélkül határozott véleményre, de legfőképp nem lehet üzletszerű jogi tanácsadás.

Mindemellett büntetendő is. Természetesen a törvényalkotó célja sem lehet a jogi tanácsadás legszigorúbban vett értelmezése, ha az adótanácsadó, közbeszerzési tanácsadó, stb. munkája ezt a kategóriát áttöri, a mediátori tanácsadásba is bele szükséges érteni a felek esetén kérelmére álláspontom szerint valamifajta érintőleges jogi tájékoztatást, külön felhívással, hogy csupán kiindulás alap arra, hogy a felek forduljanak ügyvédhez, amennyiben hiteles, részletes jogi információk szükségét érzik az egyezségi döntés előtt. Az ablakba kirakni azonban semmiképp sem ildomos, semmint megfelelően felcímkézve, óvatosan kezelve a kérdést, egy téves tájékoztatás és valamelyik fél számára kedvezőtlen egyezség akár kártérítési igényt is felvethet. A találgatások tisztázása végett ugyanakkor jó volna a határátlépések terén konkrétabb szabályozás. Legnehezebb kérdés, hogy vajon milyen szinten valósulhat meg autodidakta hozzáolvasással az eljárás célja, bíróság által végzéssel jóváhagyható perbeli egyezséget eredményező, jogász szemmel is a szakszerűség mércéjét megütő közvetítői egyezségi okirat létrehozása nem jogvézett által? Ekképp a mediáció terét sokan sokféleképp látják, egyes vélemények szerint vagyoni jogi kérdésekben egyáltalán nem lenne szabad mediálni. Ennek ellenére túlmisztifikálni sem kell a jogi tanácsadást és összefüggéseket, sok esetben épp elég lehetne egy kigooglizott jogszabályhely is tovább lendülni egy vitás kérdésen... de mindezt valamiféle olyan kontextusban, amely érzékelteti, hogy erre más kompetens; akár egy iratminta is lehet elégséges, míg egy szabatos szerződésben is lehet hibát keresni, csak addig jó, míg azt betartják; hasonlóan nem elhanyagolható az ügyvállalás során pszichés jellemzők ismerete, terápiás irányába való továbbutalás, ha az első konzultáció során inkább pszichológusi, pszichiáteri segítség szükséglete érzékelhető.

Megoldás lehet nem jogász végzettségű mediátor számára - a felek hozzájárulása esetén - szakvizsgázott jogász (ügyvéd) bevonása az eljárás valamely fázisában a felektől független szakértőként⁴⁸, tanácsadóként vagy a mediációs megállapodás szerkesztésének segítéséhez, amennyiben az várhatóan bírósági egyezséghez benyújtásra kerül vagy jelentősebb vagyoni elemek sorsát szabályozza. Hasonlóan szükséges lehet már az egyezségi eljárást lezáró okirat szövegezésének segítésére ügyvéd közreműködő, ha később a megállapodás alapján további ügyvédkényszer merül fel (pl. ingatlan tulajdonjogának változása, szerződés szerkesztés, földhivatali eljárás). Mindezek az eljárás költségeit növelik csak a jogalkotó lehetőséget ad rá. Problémásabb értelmezési kérdés a kettős mediáció, melynek igen széleskörű irodalma, hagyománya, gyakorlata van a közvetítés tényleges levezetése kapcsán, egy jegyzetelő és egy tárgyalást vezető mediátor részvételével - ugyanakkor a jogalkotó mindenütt egyes számban fogalmaz a törvényben. Bár lényegesen kényelmesebb, segítő, előre vivő, de meg is drágíthatja az eljárást, ha a befolyt díjon osztozni kell, az amúgy sem könnyű ügyfélszerzés piacán. Adott esetben talán kiváltható lehet az író mediátor munkája szükség szerint beosztott asszisztensi, titkári helyettesítéssel.

V. Gyakorlati példa

Mindezen eljárási dilemmák és elhatárolási kérdések valamint az előbbieken feszegetett jogi keretek és adalékok, történeti múlt valamint jelen társadalmi kontextusok és a jövő útjairól való gondolkodás után egy gyakorlati lehetőség vázlata adhat további eligazodást. Mivel a valóság sosem egyezik az elmélettel, nem könnyű a klasszikus közvetítői eljárás minden elméleti lépését felvonultató példa bemutatása konkrét, ténylegesen lefolytatott esetben, és ebben a jogi és kommunikációtechnikai, pszichológiai oldal láttatása. Amint utaltam rá a dolgozat elején, sok esetben vágy és elképzelés marad, nem klasszikus eljárási keretek között születik meg az egyezség, olykor a felekben már ott a megegyezési szándék, és a másutt felhasználható egyezségi okiratért jönnek, vagy nem családjogi probléma, gazdasági konkrétumok okán túl sok volna a titoktartás miatt módosítandó, kihagyandó elem. Fentiekre is tekintettel és figyelemmel a vázolt modellre, miszerint a mediáció egy több pólusú és síkú skálán helyezkedik el, és mindig figyelembeveendő a legenyhébb beavatkozás lehetősége, az

⁴⁸ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 33. §, njt.hu

„előszobát”, egy ismert konfliktushelyzet megoldási lehetőségének tervét mutatom be szemléltetésképp a mediátori készségek, technikák, stb. közbevetésével.

1. Az eljárás elemeinek összegzése

A következőkben a mediációs eljárás alábbi lényeges elemeit kísérel meg áttekinteni:

- a mediációs eljárás folyamata szerinti eljárási elemeket (5.5.),
- az eljárás eredményeként születhető megállapodás tervét (5.9.),
- a mediátorra vonatkozó tulajdonságokat, eszközöket, kérdéstechnikákat (5.2., 5.3.)
- az eset konklúzióját, tanulságait, a közvetítői eljárásra és a mediátorra vonatkozó kritikákat (5.4.).

Egy válságban lévő párt (5.6.), a konfliktus elmélyülését (5.7.) és a konfliktus összegzését (5.8.) az általános jellemzőket követően érintem, az általános jellemzők, készségek, eszközök köre szinte teljes egészében a konkrét esetre is áll, úgyszintén a lehetséges eljárási elemeket és folyamatot, a konkrét esethez meglátásom szerint igazodóan.

2. Mediátori tulajdonságok

A mediátorra vonatkozó általánosságban szükséges és elvárt készségek, tulajdonságok konkrét esetben is helytállóak, mint a megkezdéshez szükséges megfelelő lelkiállapot, kiegyensúlyozottság és nyugodtság, segítőkészség, a jó kapcsolatteremtő-, problémamegoldó és feltáró képesség, hitelesség, szakszerűség, jó előadókészség, de ugyanakkor az értő hallgatás fontossága, elejtett megjegyzések, fontos, megoldáshoz vezető reakciók kihangosítása, a feleknek teret biztosítani sérelmeik elmondására, ugyanakkor nagyjából egyenlő időt biztosítva, pártatlanul, empátiával végighallgatni a válsághoz vezető sérelmeket, megfelelő nyitottsággal mindkét fél felé, rugalmassággal, de határozottsággal, tudatossággal, az eredmények letisztítása, elemzése, kreativitás, a megegyezési lehetőségek megbecsülése és összefoglalásának képességével⁴⁹.

⁴⁹ Barcy Magdolna - Szamos Erzsébet: „Mediare necesse est” A mediáció technikai és társadalmi alkalmazása, Animula Kiadó, Budapest, 2002., 29-31. o.

3. Kommunikációs, konfliktuskezelési technikák, eszközök

A folyamatban felhasznált eszközök és kérdezéstechnikák terv szerint - első lépésként bátorítás a megnyilatkozásra, önkéntesség és titoktartás hangsúlyozása, dicséret a részvételért, bizalom kiépítése a felekkel.

A már említett értő hallgatás képességének alkalmazása, a beszélővel való szemkontaktus, bátorítás mondanivalója kifejtésére, fontosságára, bólintással jelezve az érdeklődést, figyelmet. Hasonló eszköz az elhangzottak visszatükrözése a megértés kifejezésére, egyben tisztázására, problémák körének feltérképezése. Fontos funkció egy-egy problémára fókuszálás, a nagy egészben való elveszés helyett a problémák lépésről-lépésre sorra vétele, további kérdésfeltevéssel irányba terelés, adott szituáció jobb megértését szolgálva a tények felmérése, kulcsproblémák azonosítása, ugyanakkor eredményorientáltsággal akár nehezebb részelem későbbre félre tétele másik megoldása, részbeni sikerérzet érdekében. Egymás tiszteletének hangsúlyozása hozzásegíthet az elhangzott sérelmek ellenére a kommunikáció mederben tartásához, semleges nyelvezettel. Erőfölény, hatalom eltolódás miatt szükséges lehet a felek kölcsönös megerősítése, így a gyengébb felet is segítségben részesítve, de pártatlannak maradva. A folyamatban a kis eredmények feltérképezése, haladásként történő kiemelése, megerősítése, visszaigazolás a feleknek, van értelme a konfliktus ilyen módon történő rendezésére.

4. Konklúzió, kritika

Miután nem megvalósult, csupán tervezett mediációs egyeztetés jelen szemléltető tanulmányrész, tanulság, konklúzió levonása csupán fejtegetés és fikció lehetne, míg az eljárásra vonatkozó kritika megléte esetén az előadott terv a kritikának megfelelően kerülne kialakításra. Az eljárási kritika egyedül az eljárási folyamatok, elemek szükséges vázolása miatti eljárásrendszerőségének meglétéhez kapcsolódik, a hivatalosabb formákat, mint pl. alávető nyilatkozat, eljárásrend elfogadása, szakértő lehetősége, egyéb tájékoztatási kötelezettség, stb. amelynek formalizáltsága, eljárásrendszerősége a párterápia vs. hivatalos mediációs eljárás közötti némely esetben képlékeny választóvonal függvénye, melyet a 9 K modellben a keménységi skála jelez. Ugyanakkor még ez esetében is szükség van a szakmaiság, formalizált keretek láttatására, hogy egy „kvázi eljárás” és szerepek megléte nyomatékot adjon a kialakult egyezés betartására. A mediátorra vonatkozó kritika

az összeférhetetlenség, egyik fél ismerete, elfogultság lehetne, azonban a vonatkozó törvényszöveg 25. § (1) bekezdés e) pontja „az ügyben egyébként érdekelt, elfogult” kitétele egyéni értelmezés és belátás kérdése, amennyiben a mediátor (szerepet betöltő segítő) a közös érdekek és legjobb megoldások előmozdítását pártatlan megnyilvánulás fenntartásával keresi és nincs azzal ellentétes saját érdeke.

5. Alkalmazandó mediációs eljárási elemek

5.1. Előkészítés

- kapcsolatfelvétel a felekkel
- rövid magyarázat a mediáció mibenlétéről és hasznosságáról, alapinformációk átadása
- a felek reakcióinak meghallgatása a kapcsolatfelvétel során és bátorítás a részvételre, kérdéseik megválaszolása, bizalomerősítés
- a mediátor személyének (személyeinek) elfogadtatása, a pénzügyi keretek tisztázása
- mindkét fél számára megfelelő időpont kialakítása, helyszín elfogadtatása

5.2. Egyéni felkészülés

- a felek reakcióinak értékelése
- problémacsoportokról való előzetes információk értékelése, az ülés mozzanatainak átgondolása
- jogszabályi háttér, bírói gyakorlat, hasonló helyzetek és megoldásaik áttekintése, szükség szerinti pontos információnyújtás érdekében
- a helyszín felkészítése, nyugodt, komfortos kondíciók kialakítása
- kettős vezetés esetén egyeztetés a bevont kollégával, asszisztenssel

5.3. Első közös megbeszélés és mediációs ülés

- az összejövetel célja, a közvetítés funkciója, gyakorlata, lehetőségeiről bevezetés
- a bizalom további kiépítése, titoktartásról biztosítás
- felek részvételhez hozzájárulása, a keretek, alapszabályok elfogadtatása és lehetséges menetrend kialakítása, elköteleződés a részvétel, konfliktusrendezés mellett, felvetés esetleges külön-külön is történő egyeztetés lehetőségéről

- a felek bátorítása a külön-külön egyéni megnyilatkozásra a problémákról, sérelmeik meghallgatása egyenlő időkeretben
- összefoglalás és visszatükrözés
- elérendő, megoldandó feladatok körének feltérképezése, felvetések szerint problémalista kialakítása
- a problémakörök áttekintése egyesével, a másik helyzetének, szemszögének kölcsönös kihangsúlyozása, behelyezkedés, egyéni elvárások, vágyak, érdekek és közös érdek összevetése, eredmény felé orientálás, mindkét fél számára még elfogadható megoldás szintetizálás és elfogadása
- lezárás, a sikerek hangsúlyozása, következő találkozó megbeszélése

5.4. Specifikus egyéni felkészülés

- az elért eredmények rögzítése, megállapodás előkészítése
- a problémalista tárgyalási sorrendjének értékelése, a következő ülés előkészítése, szükség szerint a joggyakorlat további feltérképezése

5.5. Újabb mediációs ülés(ek) és megegyezés kialakítása

- az első alkalmon elért eredmény(ek) gyakorlatba ültetési megvalósulásának értékelése
- a problémakörök további áttekintése és megoldási lehetőségek szintetizálása
- egyet nem értések újratárgyalása, magasabb ideák, szemszögek beemelése, érdekek kicserélése
- az elért eredmények összegzése
- megállapodás rögzítése, ellenőrzése és elfogadása

5.6. Utókövetés⁵⁰

- jelzések fogadása a megállapodás megvalósulásáról
- esetleges későbbi személyes találkozás

⁵⁰ Barcy Magdolna - Szamos Erzsébet: „Mediare necesse est” A mediáció technikái és társadalmi alkalmazása, Animula Kiadó, Budapest, 2002., 41. o.

6. Az ismertetett eset alanyainak személyiséglélektana

Az érintett pár egy csinos, vékony, de erősen labilis, lelkileg némileg terhelt 33 éves nő és egy nála lényegesen idősebb, erős testalkatú és domináns személyiségű férfi, ebbéli törést okozott számára közelmúltbeli munkabaleset során egyik testrésze részbeni elvesztése. 20XX-ben kötötték össze véglegesen az életüket pár év megelőző ismeretséget követően, X éves (óvodáskorú) Down-kóros gyermeke van. A nő megelőzően a szüleivel és három fiatalabb testvérével élt fővárosi kertesházban, alsó-középosztálybeli anyagi helyzetben.

Főiskolai/BA/BSc végzettséget sikerült ugyan szereznie 20XX-3-ben egy „büfészakon”, de diplomához nem kötött munkakörben tudott csak elhelyezkedni, gyermeke születését követően csak a háztartásban ill. családi vállalkozásban segít. Párjának nincs felsőfokú végzettsége, de autodidakta módon azért tanult, a formalizált képzést leszólja, a család elsődleges megélhetési forrásának megteremtője. A nőnek folyamatos önértékelési problémái vannak serdülőkorától kezdődően, melyhez az önálló kereset hiánya miatti kiszolgáltatottság jelenleg is hozzájárul. Fiatalkorában anorexia majd bulimia, pánikbetegség jelent meg, azóta is borderline személyiségzavara van, mely némileg csökkent - „az emberi kapcsolatokat igen megnehezítő gyors hangulatváltozás, labilis énkép és szélsőséges impulzivitás jellemző (Barrat és Stanford, 1996; APA 1994)”, „A stabilitás hiánya, az érintettség és a szuicid veszély fiatalfelnőtt-korban tetőzik, majd ... folyamatosan csökken (APA, 1994)”⁵¹. Ha pénzügyi forrásai vagy valamilyen ingyenes lehetőség éppen megengedi, pszichológus vagy pszichiáter segítségét igénybe veszi. Már húszéves korára gyógyszerfüggővé vált (Xanax, Rivotril). A szülői környezetből elmenekülés is célja volt kapcsolatainak, autoriter apa és gyógyszerfüggő anya mellett állandósultak a veszekedések, bár testvéreivel és szüleivel a körülményekhez képest változatlanul jó a viszonya. Alkalmi és hosszabb távú férfi ismeretségei vannak, közeli barátnői nincsenek. A férfinak sincs közeli barátsága, társaságba közösen ritkán járnak.

⁵¹ Ronald J. Comer: A lélek betegségei Pszichopatológia (Abnormal Psychology, New York, 1998), Osiris Kiadó, Budapest, 2005, 559. 562. o.

7. Az érintett kapcsolati kaleidoszkópja

A párkapcsolat az elmúlt években folyamatosan romlott, míg kb. fél éve válságba, mélypontra került, a veszekedések egyre durvábbá és gyakoribbá váltak. Az ismétlések elkerülése végett csupán a gyengébbik fél oldaláról szemléltetem az esetet azzal a megjegyzéssel, hogy a hiba mindkét félben keresendő. A rendkívül erős szavak, sértések és veszekedések elfajulását követően néhány éjszaka szülei házában aludt, miután az is előfordult, hogy ki lett zárva a lakásból. Több ismerősét is megkereste egy-egy ilyen veszekedést követően, hogy kihez tudna költözni, véglegesen kilépni a kapcsolatból. Pénz nélkül új ruhákat sem tud venni, „a legolcsóbb turit sem engedhetem meg magamnak”, pedig különösen fontos volt számára mindig is, hogy szépnek tartsák, mivel okosként nem kategorizálhatta magát, saját karrierbe nem kezdett, gyermekére nem lehet igazán büszke, azonban az évek számával és a lehetőségek szűkülésével ez egyre nehezebb és lelkiállapotára, önértékelésére szintén negatívan hat. „GYES ugyan jár” (tartós beteg gyermek 10 éves koráig⁵²), de azt a gyerekekre kell költenie.

Párjával egyáltalán nem utaznak külföldre, ahogy pánikbetegsége miatt fiatalon sem volt lehetősége, jó érzéssel tekint néhány emlékre, amikor egy korábbi kapcsolatával lehetőség volt rá, az egyetlen külföldi élményeit jelentik.

Mivel sem munkája, sem saját otthona nincs és biztonságra vágyik, úgy érzi, csak akkor tudja elhagyni párját, ha előzetes ígéret, lehetőség áll rendelkezésére, és egy éppen aktuális veszekedés, sérelem, amely indokul szolgálhat tetteire.

Semmiképpen nem akar viszont a szülői házba visszaköltözni nyolc-tíz év után, bár az együttéléssel járó feszültségek miatt ebbe édesapja sem feltétlenül egyezne bele.

Mindeközben párja azzal zsarolja, ha ellenére tesz, 'azt mondja a rendőröknek, azért nem engedi be, mert "gyógyós", veszélyezteti a gyereket, és neki fognak hinni'.

A veszekedések eldurulásáig közösségi profilja sem volt, ill. néha álnéven lépett be, teljes burokban élt. Meg volt tiltva számára más férfiakkal való kapcsolattartás, telefonja, email fiókja ellenőrzés alatt állt, egyedül töltött órái eltöltéséről beszámolni tartozott, szinte csak vásárolni, gyerekét

⁵² 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról, Gyermekgondozást segítő ellátás, 20. § (1) c), njt.hu

óvodába vinni, egyéb 'hivatalos' elfoglaltságra és szüleihez, testvéreihez mehetett, szórakozni nem. Társa inkább otthonülő, közösségbe vele is ritkán jár. Személyes térrel gyakorlatilag nem rendelkezett. Ennek alapja párja erős féltékenysége és a család egyben tartása, a másik oldalról érthető okból, de megkérdőjelezhető módon, mivel a múltban megelőzően viszonylag sok kapcsolata volt, döntésképtelenség és ragaszkodás, befolyásolhatóság miatt akár párhuzamosan is. Ennek ellenére azért titokban volt lehetősége egy-egy beszélgetésre, találkozásra másokkal, azonban ezt mindig frusztráltság és félelem övezte: 'kiderül', 'kidobják az utcára'. Egy ilyen alkalommal megcsalás is történt, párja ezt követően nem ért hozzá, a szexuális kapcsolat megszűnt. Nem is feltétlenül igényli, miután a jelentős korkülönbség mára egyre inkább férfias, sármos helyett öreg benyomást kelt ezzel együtt járó testi változásokkal, valamint társa egy munkabalesetben pár éve kézfeijén néhány ujját is elveszítette.

Az elválassi kísérlet időszakában újra létrehozta közösségi profilját és megkereste régi és újabb ismeretségeit, ezek között: M., volt munkahelyről, de „tavaly októberben lett csak ismerős”, „G. egy apuka az oviból, hallássérült és bal keze le van bénulva”, „Á. egy XX éves (középkorú) asztalos, XX év után válik, megcsalta az asszony” friss ismeretség, hűgán keresztül, aki már X éve. A lehetőségek racionális feltérképezésébe kezdett az élet másutt történő folytatása érdekében, de ezek közelebb hozása kevésbé igazi érzelmek, mint csupán menekülési útvonalak. Egy üresen álló elhanyagolt lakást szintén eshetőségként értékelte a felújításban segítő ismeretségeket véve számításba: „egyedül költöznék oda, nekem nem kell barát, pasi (nem bírok együtt élni senkivel, már rájöttem) max. olyan kapcsolatot tudok elképzelni, ami távkapcsolat, összeköltözést én már soha”, „csak a rezsit tudjam fizetni”.

Viszont sem egészen biztos ígéretet nem kapott hirtelen, sem végleges lezáráshoz nem volt ereje, már három éve fontolgatja. Sikerült ugyanakkor valamelyest kibékülni: „amíg munkát találok, amíg letelik a munka-próbaidő, amíg össze nem gyűjtök valamennyi pénzt, félre nem teszek, addig ő abbahagyja a keménykedést felém és visszaköltözhetek – nem szeretném ha ezt visszavonná, mert akkor nincs hol laknom, szüleim már ki akarnak rakni, már elégük van belőlem”. Cserébe férfi ismeretségeinek megszakítására, legalábbis csak elvétetett, ritka, titkolt, rejtett szóváltásokra kényszerül. De ez némiképp belső készítés is, nem akar 'tisztességtelen' lenni. Tudja magáról, hogy

a szóváltásnak egyenes következménye lehet találkozó és több esetben intimebb közelség is, a szexuális élet problémáiból eredően érzett vágy kielégítése.

Valójában rendes embernek tartja fia apját, esténként ugyan sokszor sörözik, míg ő gyógyszer szed. Így a kiugrási kísérlet egyfelől tartós biztonság hiányában, másfelől a család egyben tartása, ragaszkodása, de leginkább félelmei miatt sem volt sikeres, viszont lehet, hogy legközelebb az lesz.

Testvérei, szülei támogatnának ugyan egy új kapcsolatot, állandó megerősítést vár környezetétől. Fél, hogy egy új kapcsolat nem lenne végleges, néhány hét után 'kiraknák', a régi viszont tartósnak bizonyult. Egy új, egy másik függéshez vezetne csak, ahol egy összeveszés az utcára kerülés esetleges lehetősége, kiszolgáltatottság félelme hasonló keserűséget eredményezne számára. Igyekszik visszafogni külső férfi ismeretségekkel való kommunikációt, megfelelni az elvárásoknak. A viszony jónak változatlanul nem nevezhető, de kielégítő, a legkisebb rossz, létbizonytalanság miatti kapaszkodás, egy rossz kapcsolatban rekedt, boldogtalanságban és gyógyszerekkel, némileg édesanyja példáját követve. A mélyebb válság valamelyest normalizálódott, lehetőséget adna mediációs eszközökkel közösen tisztázni a sérelmeket.

8. A konfliktus összegzése

Megalázó, leértékelő beszéd, bánásmód, anyagi és egyéb kiszolgáltatottság érzete, a gyógyszerfüggés, „életképtelenség”, értelmi képességek, pszichés problémák gúnyolásának, megcsalással kapcsolatos negatív értékelések elszenvedése, társasági élet kizárása, „kalitkába kényszerítés”, szabadságvágy egyik oldalról. Más férfihoz menekülés, megcsalás másik oldalról, elhidegülés érzete, már a más férfiakkal való kapcsolattartás maga is sérelemként jelenik meg.

9. Igények és elvárások, megállapodási terv

Miután a közvetítés feladata az érintettek szándékához igazodik, és a jelenlegi aktuális szándék az együtt maradás, ebben lenne szükség segítségre, tehát párterápiás eszközök előtérbe helyezésére,

amely véleményem szerint a mediáció előszobájaképp definiálható a már többször hivatkozott 9 K modell keménységi skáláján.

A gyermeket mindketten szeretik, és nem hagynák sorsára. Ugyanakkor a nő belenyugodna egy esetleges válás és új kapcsolatba lépés esetén a másik félnél való elhelyezésbe, megfelelő láthatásba, amiben szintén nincs vita.

Mindazonáltal jelenleg egy mély válságot követően anyagi függés, továbblépési lehetőség hiányában kialakult kötődés miatt a kapcsolat megmentése az elsődleges megoldási irány. Ahogyan minden pár életében vannak a családi életciklus fordulópontjai során válságok⁵³, elsődlegesen ezek párterápiás célú kezelésére szükséges figyelmet fordítani, csak másodlagosan mediációra, míg végezetül a bírói útra.

A konfliktus eredője a becsmérő, leértékelő hozzáállás, ennek megváltozása, elkerülésével kapcsolatos vállalás a kapcsolat pozitív irányba fordulását hozhatja. A sok esetben jogos feltékenységre megállapodás tárgya lehetne a közös társasági élet, közös társas programok, mindemellett a belső elköteleződés igyekezete a külső kapcsolat elkerülésére, ennek vállalása, valamint ezzel párhuzamosan a szexuális élet megoldása érdekében pszichológus párterápiás célú közös felkeresésében való közös álláspontnak szintén pozitív hatása lehetne, így nagyobb szabadság feltékenység nélküli biztosítása is vállalható volna, ebből eredő veszekedések elkerülése. Felnőttként kezelés, a bevételek közös vagy egyenlő(bb) felosztásában való megállapodás, nagyobb szabadság pénzeszközök felhasználására a kiszolgáltatottság érzetet csökkentené, a biztonság tudatot erősítené, és talán nem kilépés irányba hatna (mint pl. félretétel továbblépéshez, ill. ennek elkerülése további egyeztetés, megoldás-keresés tárgya lehetne). A kölcsönös vágyak, elvárások feltérképezésével a vállalható lehetőségek széles körében lehetne kompromisszumos egyezséget kialakítani.

A vállalásokat igények és elvárások szerint lehetne pontosítani, konkrétan definiálni, esetleg szankcionálási lehetőségeket kialakítani. (Pl. gyerek-szülő viszonylatban elterjedt módszer

⁵³ Herbert és Irene Goldenberg: Áttekintés a családról 1. kötet (Family Therapy: An overview), Animula Kiadó, Budapest, 2008., 44. o.

behozatala: leértékelő, becsmérő kifejezés esetén egy kisebb pénzösszeg perselybe dobása.) Azonban ezek körének kialakítása a felek feladata, ehelyütt nagyobb konkretizálása, szerződészerű formalizáltság és pontokba szedés csak a közvetítés tényleges lefolytatása után, a felek vállalásain, hozzáállásán, akaratán és egyezségén alapulhat, anélkül csupán fikció volna.

Ugyanakkor a bemutatott eset ellenére nem mellőzhető annak aláhúzása, hogy a törvényalkotó szabályozása alapján a „hivatalos”, azaz a törvény szerinti közvetítés olyan „vitarendező eljárás, amelynek célja ... a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása” (ismételt idézet a vonatkozó törvény 2. §-ából), a peres eljárás kiváltásaképp jogilag szakszerű, szabatos írásos dokumentum létrehozása a szerződést jellemző sajátosságokkal és formai követelményekkel. Érdekes, hogy a fogalom e nélkülözhetetlen tartalmi eleme, az írásbeliség az EU irányelvből kimaradt (2008/52/EK IRÁNYELV 3. cikk a) pont).

10. Az eset elhelyezése a felállított 9K skálán

Amint a 3.2 pontban előadtam, a közvetítés alábbi kilencpólusú viszonyrendszere állítható fel:

- (I.) kizárt-e
- (II.) közösségi jognak megfelel-e
- (III.) köre, jogági, jogterületi lefedettsége
- (IV.) kezelt-e párhuzamosan a probléma
- (V.) kivitelezője szerinti megkülönböztetés
- (VI.) kompetenciája a közvetítőinek
- (VII.) költsége
- (VIII.) keménységi skála, a közvetítő „hatalma” a felek fölött
- (IX.) közösségi szintér, magánjogi, közösségi viszonyoktól a közjogig (1. ábra)

1., lehetőség van, törvényi szabályozás nem tiltja

2., közösségi jognak sem mond ellent

3., polgári jogi, családjogi kérdés, polgári jogi mediáció színtere

4., pszichológiai tanácsadás igénybevétele folytán részben kezelt az egyik fél részéről

5., kivitelezés esetén a mediatív szerep betöltőjére csak utalás, lehetőség felállítása van jelen, a közvetítői törvény szerinti klasszikus, piaci mediátor által

- 6., a szerző általi kivitelezés lehetősége esetén a szerző kompetenciái, végzettségei
- 7., egyéni megállapodás kérdése lehetne, ismerős folytán jelképes összeg felé tendálva
- 8., a puha tartományban maradna
- 9., a skála magánjogi, magánviszonyok végén

Az ábrázolást, előrevetítve, hogy kiragadott egyedi eset eltorzítana egy általánosabb, csillagszórószerű képet, jelen esetben egyfelől a lehetőségképp felvetettek akadályozzák, másfelől még a megjelenítés, skálatartományi elhelyezés is adott esetben egyéni mérlegelés, érzés ill. más eljárások „beskálázásához” viszonyítás kérdése. Hogy mindezt ki teheti meg valódi eljárási keretek között, kinek lehet e körben tényleges törvényi jogosultsága, kevésbé absztrakt kérdés, az utolsó pontban tesztek kísérletet összefoglalni.

VI. A közvetítői képzés

1. A képzés tartama, típusa, jellege

A közvetítői törvény hatálybalépésétől, 2003. március 17-ik napjától egészen a 2010-es évtized elejéig - a már névjegyzékbe vettek részére további rövid átmeneti idő lejártáig - semmilyen szakirányú képzésre, képesítésre nem volt szükség mediátorrá váláshoz⁵⁴, öt év diplomához kötött szakmai gyakorlat meglétét követően bárki bejelentkezhetett mediátornak (büntetlen előélettel, kizáró ok hiányában), amelyet már a törvény hatálybalépésekor többen kritizáltak: „komoly hibája az elfogadott törvénynek ... egy tanfolyam valóban hasznos lehet a mediátor számára”⁵⁵. Ekkor, a 2000-es évek közepén két helyen létezett mediátorképzés szakirányú továbbképzés formájában: budapesti és piliscsabai képzési helyszínnel a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán és a békéscsabai Tessedik Sámuel Főiskola Gazdaságtudományi Karán (utóbbi a Szent István Egyetembe olvadt, így ott folytatódott). A törvény szigorodásával, mely tartalmában szintén kritizálható, a gyakorlati hasznosságtól távol álló tartalmi elemek és személyi szükségletek beépülésével⁵⁶, 60 órás tanfolyami minimum bevezetésével a „képző intézmények” biznisze felívelt, számos cég, szervezet

⁵⁴ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről (kihirdetve, közlönyállapot: 2002.XII.17., 5. § (1), <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0200055.TV> [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

⁵⁵ Nemcsik Orsolya: MEDIÁCIÓ, AVAGY KÖZJEGYZŐK „ÚJ” SZEREPBEN - közokirat szerkesztés és hagyatéki eljárás a közvetítés tükrében, Jogelméleti Szemle, 2004/4., <http://jesz.ajk.elte.hu/nemcsik20.html> [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

⁵⁶ 63/2009. (XII. 17.) IRM rendelet a közvetítői szakmai képzésről és továbbképzésről, 3-5. §, njt.hu

minisztériumi nyilvántartásba vett gyorstalpaló kurzusa jelent vagy szűnt meg a piacon⁵⁷. Mindemellett a felsőoktatási intézmények képzései is szaporodtak, jelenleg nyolc egyetemen vagy főiskolán kilencféle formában van meghirdetve mediáció vagy mediátor szakirányú továbbképzés ill. MA specializáció (a kulturális mediáció mesterképzési szakot, múzeumi mediáció és vizuális mediátor szakirányú továbbképzéseket nem ideértve, tartalmilag mást takarnak) hétféle elnevezéssel korábbiakban csak 4, ill. 3, ma már vonzóbb, 2 féléves képzésben is elérhetőek, a kivételek mellett levelező tagozatos munkarenddel⁵⁸ (a lehetőségeket az 5. sz. táblázat szemlélteti).

	Intézmény	Szakknev	Képzési forma	Munkarend	Finanszírozás	Képzési idő (félév)	Költségtérítés (félév)	Jelentkezési díj	Irányszám	Képzés gyakorisága	Képzés helye	Képzési terület
1	DE-GYFK, Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnevelési Kar	általános és családügyi mediáció (közvetítés)	SZT	L	K	2	130 000 Ft	4 000 Ft	10 < 25	két alkalom / félévente	Hajdú-böszörmény	bölcsész-tudomány
2	ELTE-PPK, Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar	általános és családügyi mediáció (közvetítés)	SZT	L	K	2	130 000 Ft	7 000 Ft	15 < 30	havonta egyszer 2 nap (péntek, szombat)	Budapest	bölcsész-tudomány
3	PPKE-BTK, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar	általános mediáció (közvetítés)	SZT	E	K	4	160 000 Ft	9 000 Ft	15 < 25	kéthetente péntek-szombat	Budapest	gazdaság-tudományok
4	WJLF, Wesley János Lelkészképző Főiskola	mediáció a segítő szakmában	SZT	L	K	4	120 000 Ft	N/A	16 < 42	havonta kétszer	Budapest	társadalom-tudomány
5	ME-ÁJK, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar	általános és igazságügyi mediátor (közvetítő)	SZT	L	K	3	150 000 Ft	3 000 Ft	15 < 30	félévente 4x3 és 1x2 nap, vagy lövbőlse szombatonként, esetenként péntek délután	Miskolc	jogi
6	METU-HFTGK, Budapesti Metropolitan Egyetem Heller Farkas Turisztikai és Gazdasági Kar	mediátor - alternatív vitarendezés	SZT	L	K	2	245 000 Ft	N/A	15 < 25	naponta / hetente péntek du. és szombat	Budapest	társadalom-tudomány
-	uo.	vezetés és szervezés (szervezeti mediátor specializáció)	MA	N/L	A/K	4	ingyenes / 398 000 Ft / 378 000 Ft	(ingyenes, de) felvételi díj: 4000 Ft	1 < 7 / 1 < 30 / 1 < 35 / 1 < 30		Budapest	gazdaság-tudományok
7	PTE-ÁJK, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar	mediátor	SZT	L	K	2	150 000 Ft	N/A	20 < 30	havonta	Pécs	jogi
8	SZTE-ÁJK, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar	általános és igazságügyi mediátor (közvetítő)	SZT	L	K	3	130 000 Ft	N/A	15 < 30	félévente 3, csütörtök-péntek szombat	Szeged	jogi

5. sz. táblázat, mediátor képzések a magyar felsőoktatásban (saját szerkesztés)

Érdekesség, hogy először jelenik meg a következő tanévtől - bár korábban létezett az eredeti „Közvetítő (Mediátor)” elnevezés - a felsőoktatásban a képző intézmény specifikumára utaló ráaggatott jelzők nélküli, szimplán egyszavas „mediátor” szakknev a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán (korábban az egyetem szekszárdi karán folyt már „hosszúnevű” képzés). Mindezek mellett a Budapesti Metropolitan Egyetemen specializáció formájában van alkalom mediátorrá válni vezetés és szervezés mesterképzési szakon. A tanfolyami képzések körének fluktuációja miatt az aktuális lehetőségekről, a képzés tényleges tartalmáról, díjakról, ténylegesen elinduló csoportokról, stb. a minisztériumi lista kiindulópontjából szükség szerint egyedi tájékozódást igényelnek⁵⁹. A tanfolyami vagy felsőoktatási képzés elvégzését követően van lehetőség a minisztériumi névjegyzékbe felvételért folyamodni. 2018. január 1-jétől a rendelet 6. §-ának hatályon kívül helyezése folytán már nem a volt hallgatónak kell igazolnia a képzés rendeleti tartalmi

⁵⁷ Igazságügyi Minisztérium: A közvetítői szakmai képzések listája, http://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/download/8/74/c1000/20170323%20kozvetitoi_szakmai_kepzesek_tovabbkepzesek_listaja.pdf [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

⁵⁸ Oktatási Hivatal: Felvi.hu Szakirányú továbbképzések 2018, https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/szakereso [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

⁵⁹ lásd: 57.

megfelelőségének adatait⁶⁰ amennyiben azok a hatósági nyilvántartásban rendelkezésre állnak⁶¹, a névjegyzék vezetéséről szóló szabályozás kormányrendeleti szintre emelkedett⁶².

A bejelentési nyomtatványt az 1. sz. adatlap mutatja⁶³.

 IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM	<h1>BEJELENTÉS</h1> <p>(természetes személy közvetítői névjegyzékbe történő felvétele iránt)</p>
---	--

Nyilvántartási szám: T/.....	Igazolványszám ¹ :
------------------------------	-------------------------------------

Név:

Születési hely:

Születési idő:

Édesanyja neve:

Elérhetőségi adatok	
Helység:	Községi neve:
Házszám:	Irányítószám:
Telefonszám:	Mobilszám*:
Faxszám*:	E-mail cím*:
Iroda ² adatai	
Helység:	Községi neve:
Házszám:	Irányítószám:
Telefonszám:	Mobilszám*:
Faxszám*:	E-mail cím*:
Jogi személy ³ adatai	
Jogi személy megnevezése:	
Jogi személy közvetítői névjegyzékbeli nyilvántartási száma:	
Helység:	Községi neve:
Házszám:	Irányítószám:
Telefonszám:	Mobilszám*:
Faxszám*:	E-mail cím*:
Lakcím adatai	
Helység:	Községi neve:
Házszám:	Irányítószám:
Telefonszám:	Mobilszám*:
Faxszám*:	E-mail cím*:

¹ A nyilvántartási számot és az igazolványszámot az Igazságügyi Minisztérium adja meg.

² A közvetítői tevékenység végzésének a helye

³ Amennyiben a közvetítői névjegyzékbe bejegyzett jogi személy tagjaként vagy alkalmazottjaként (is) kíván közvetítői tevékenységet végezni

⁶⁰ 63/2009. (XII. 17.) IRM rendelet a közvetítői szakmai képzésről és továbbképzésről, 6. §-t hatályon kívül helyezte: 20/2017. (XII. 21.) IM rendelet 29. § (3) a), hatálytalan: 2018. I. 1-től, <https://net.jogtar.hu>

⁶¹ 417/2017. (XII. 19.) Korm. rendelet a közvetítői névjegyzék vezetéséről, 5. § (4), [njt.hu](http://net.jogtar.hu)

⁶² 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 40/A. §, [njt.hu](http://net.jogtar.hu)

⁶³ Igazságügyi Minisztérium: Bejelentés (természetes személy közvetítői névjegyzékbe történő felvétele iránt), http://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/download/1/2d/02000/bejelentes_termeszetes_szemelyek_reszere.docx

Munkahely adatai			
☐ Egyéni vállalkozó		☐ Nyugdíjas	
Munkahely megnevezése:			
Helység:	Kösterület neve:		
Házzám:	Irányítószám:		
Telefonszám:	Mobilszám*:		
Faxszám*:	E-mail cím*:		
Szakmai testületi tagság			Belépés éve
Végzettség	Végzettség típusa	Igazoló okirat száma	Megszerzés éve
Elvégzett közvetítői képzés szervezője	Elvégzett képzés megnevezése	Igazoló okirat száma	Megszerzés éve
Nyelvismeret		Nyelvismeret foka	
Tudományos fokozatok (egyetemi doktor, PHD stb.)		Igazoló okirat száma	Megszerzés éve:
Szakterület(ek)			
Alávetési nyilatkozat**			
☐ Nyilatkozom, hogy a kötelező közvetítői eljárás lefolytatására történő felkérést – kivéve, ha összeférhetlenségi ok áll fenn, vagy ha a jogvita tárgya nem tartozik a fentiekben megjelölt szakterületeim körébe – elfogadom.			

Büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy

- nem állok cselekvőképességet érintő gondnokság vagy támogatott döntéshozatal hatálya alatt;
- a bejelentéshez mellékelt irat-másolatok az eredeti iratokkal mindenben megegyeznek;
- a közvetítői tevékenység végzése egyéb foglalkozásom gyakorlásával nem összeférhetetlen;
- a közvetítői tevékenységet a közvetítői névjegyzékbe vétel feltételei mellett, a tevékenységre vonatkozó jogszabályok alapján szükséges további engedély, hozzájárulás stb. birtokában folytatom.

Dátum:

.....
(kérelmező aláírása)

1. sz. adatlap, bejelentési nyomtatvány (IM)

Megjegyzendő, hogy a polgári közvetítővé válás feltétele a legalább 60 órás tanfolyam - vagy azt meghaladó tartamú felsőfokú képzés - ehhez alkalmazkodik a bírók számára szervezett oktatás is ugyanilyen struktúrával, melyre szolgálati úton, a törvényszéki elnökökön keresztül jelentkezhetnek⁶⁴, míg a büntető ügyekben közvetítői tevékenységet végző pártfogó felügyelők képzése is ehhez igazodik elsődlegesen az Igazságügyi Szolgálatok Jogakadémiájának szervezésében, de esetükben nem kizárólagos a speciális szervezettség igénybevétele⁶⁵.

⁶⁴ Országos Bírósági Hivatal: Nagy érdeklődés a bírósági közvetítő képzéseken [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

⁶⁵ 38/2015. (XII. 21.) IM rendelet a büntető ügyekben közvetítői tevékenységet végző pártfogó felügyelő képesítési követelményeiről, 1. § (1) a), Igazságügyi Szolgálatok Jogakadémia: Közvetítés - büntető- és szabálysértési ügyekben,

2. Továbbképzési kötelezettség

„A közvetítői tevékenység megfelelő szakmai színvonalának biztosítása érdekében - a megszerzett ismeretek és készségek folyamatos szintentartása, fejlesztése céljából - a természetes személyt továbbképzésben történő részvételi kötelezettség terheli.”⁶⁶ Mindezzel fenntartva a felsőoktatási intézmények konkurenciájában a tanfolyami keretek között képző intézmények biznisztét, azok elméleti képzéseinek kreditértékként való elszámolásával továbbá elősegítve közvetítői konferenciák szervezését⁶⁷. A vonatkozó rendelet ötéves periódusonként 50 kreditpont megszerzését írja elő az ott meghatározott kétféle továbbképzési formából⁶⁸. Az első ciklus a névjegyzékbe vételtől számítandó⁶⁹, míg képzési formánként 10 kreditpont jár, maximum három konferencia figyelembe vételével⁷⁰. Az igazolás elmulasztása a névjegyzékből törlést vonja maga után⁷¹.

3. A képzés belső tartalma

A közvetítői képzés törvényi tartalma további kritikák tárgya lehet. Bár a jogalkotó nem zárja ki a képzés során egyéb tanelemek beemelését - erre leginkább a felsőoktatási intézményeknek van nagyobb szabadságuk nagyobb órakeret folytán -, annak tényleges jogszabályi felsorolása sokszor csalókosolyt a gyakorlat képviselői körében.

Az intézmény fogalmi elemének részévé tett, célja szerinti írásbeli megállapodás létrehozását segítő jogi ismeretek csupán már-már elhanyagolható ismeretelemként jelenik meg a képzést szabályozó rendelet felsorolásának utolsó pontjában:

- „a) konfliktuselméleti alapismeretek és készségek,
- b) tárgyalási alapismeretek és készségek,
- c) közvetítői technikai, módszertani ismeretek és készségek,
- d) folyamatvezetési, dinamikai ismeretek és készségek,
- e) kérdezéstechnikai ismeretek és készségek,

http://jogakademia.gov.hu/index.php?c=kepzesek&t=kozvetito_bunteto_szabalysertesi_ugyek, njt.hu [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]

⁶⁶ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 12/A. § (1), njt.hu

⁶⁷ 63/2009. (XII. 17.) IRM rendelet a közvetítői szakmai képzésről és továbbképzésről, 7. § (2) a), d), njt.hu

⁶⁸ 63/2009. (XII. 17.) IRM rendelet a közvetítői szakmai képzésről és továbbképzésről, 7. § (2), njt.hu

⁶⁹ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 12/A. § (2), njt.hu

⁷⁰ 63/2009. (XII. 17.) IRM rendelet a közvetítői szakmai képzésről és továbbképzésről, 7. § (3), (4), njt.hu

⁷¹ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről, 11. § (1) d), njt.hu

- f) különféle konfliktus-szintekhez illeszkedő közvetítői technikai ismeretek és készségek,
- g) problémás szereplők kezelésével kapcsolatos közvetítői technikai ismeretek és készségek,
- h) pszichológiai ismeretek és készségek, valamint
- i) a közvetítői tevékenységre vonatkozó jogszabályi ismeretek⁷².

Míg azonban a bírósági közvetítők 6 0 órás képzése során a jogi ismeretek nem kérdőjelezhetők meg, addig más területről a pályára érkezők esetében a képzés e tárgyú kibővítése volna indokolt. Csupán remélhető, hogy megfelelő kompetenciával rendelkező mediátorok azok, akik ténylegesen érvényesülni is tudnak e jelenleg még ritkán igénybe vett szolgáltatás piacán.

Összegzés

Dolgozatomban megpróbáltam röviden áttekinteni a mediáció közelmúltbéli fejlődését és aktuális helyzetét előtérbe helyezve annak társadalmi kontextusát is. A jogi és pszichológiai jellemzők együttes érvényesülésének fontossága kapcsán igyekeztem hangsúlyt fektetni a gyakorlati megvalósulási lehetőségekre és buktatókra. A határátlépések képlékenysége, a szabályozás és alkalmazási kör változása és változatossága, maga a közvetítés fogalma, elnevezései is jelzik egy fiatal jogintézmény kialakulásának és meghonosodásának nehézségeit. A mediátorképzés aktuális jellemzői szintén a szakma diverzitását láttatják. Ebben a képlékeny helyzetben skálák, változók mentén megpróbáltam egy modellt felállítva is jelezni a sokszínűséget.

⁷² 63/2009. (XII. 17.) IRM rendelet a közvetítői szakmai képzésről és továbbképzésről, 3. § (1), njt.hu

Irodalomjegyzék

Tanulmányok, egyéb források

- Barcy Magdolna - Szamos Erzsébet: „Mediare necesse est” A mediáció technikái és társadalmi alkalmazása, Animula Kiadó, Budapest, 2002.
- Herbert és Irene Goldenberg: Áttekintés a családról 1. kötet (Family Therapy: An Overview), Animula Kiadó, Budapest, 2008., 44. o.
- Ronald J. Comer: A lélek betegségei Pszichopatológia (Abnormal Psychology, New York, 1998), Osiris Kiadó, Budapest, 2005.
- Bognár Csaba: Ügyvédség vs. mediáció: harc vagy békés együttélés? In: JURA 2015/1. pp. 181-185.
- dr. Bognár Csaba: Az igazságügyi közvetítés jogi szabályozása, Jogi Fórum Publikációk, 2008. április 18., <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/320>
- dr. Bognár Csaba: Egységekben a sokféleség: kommunikáció és jog a szingularitás felé (kézirat, megjelenés alatt), Budapest, 2018.
- Dr. Finály Henrik: A latin nyelv szótára, Franklin-Társulat, Budapest, 1884.
- Rúzs Molnár Krisztina: A mediáció az alternatív vitamegoldás rendszerében, különös tekintettel munkajogi szerepére, Szeged, 2005.
- Pokol Béla: A jog elkerülésének útjai. Mediáció, egyezségkötés In: Jogelméleti Szemle 2002/1. <http://jesz.ajk.elte.hu/pokol9.html>
- Barabás A. Tünde: Börtön helyett egyezség? Mediáció és más alternatív szankciók Európában, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2004.
- Nemcsik Orsolya: MEDIÁCIÓ, AVAGY KÖZJEGYZŐK „ÚJ” SZEREPBEN - közokirat szerkesztés és hagyatéki eljárás a közvetítés tükrében, Jogelméleti Szemle, 2004/4.
- Oktatási Hivatal: Felvi.hu Szakirányú továbbképzések 2018, https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/szakereso
- Igazságügyi Minisztérium: A közvetítői szakmai képzések listája, http://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/download/8/74/c1000/20170323%20kozvetitoi_szakmai_kepzesek_tovabbkepzesek_listaja.pdf

- Horatius: Ad Leuconoen (ford.: Bede Anna), <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/irodalom/irodalom-9-osztaly/horatius-melpomenehez-es-licinius-murenahoz/horatius-melpomenehez-leuconoehoz-szovegyujtemeny>
- Voltaire: Candide (ford.: Gyergyai Albert), Ikon Kiadó, Budapest, 1993.
- Európai Bizottság: Közvetítők európai magatartási kódexe, http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_hu.pdf [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]
- Szekeres, Diána: A bírósági mediáció kapujában, 2015. In: Alkalmazott tudományok II. fóruma. Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest, pp. 617-649.
- Igazságügyi Minisztérium: Közvetítői névjegyzék, <https://inyr.im.gov.hu/Kozvetitok/KozvetitoList> [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]
- Igazságügyi Minisztérium: Közvetítői névjegyzék Közvetítők <https://inyr.im.gov.hu/Kozvetitok> [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]
- Igazságügyi Minisztérium: Közvetítői névjegyzék EGT Közvetítők <https://inyr.im.gov.hu/Kozvetitok/EGTKozvetitoList> [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]
- Országos Bírósági Hivatal: Bírósági közvetítők, <http://birosag.hu/allampolgaroknak/mediacio/birosagi-kozvetitok> [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]
- Országos Bírósági Hivatal: Nagy érdeklődés a bírósági közvetítő képzéseken [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]
- Igazságügyi Szolgálatok Jogakadémia: Közvetítés - büntető- és szabálysértési ügyekben, http://jogakademia.gov.hu/index.php?c=kepzesek&t=kozvetito_bunteto_szabalysertesi_ugyek, [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]
- Országos Bírósági Hivatal: A bírósági közvetítői eljárás Perbeszéd helyett párbeszéd - Vitarendezés bírósági közvetítéssel, <http://birosag.hu/allampolgaroknak/mediacio/birosagi-kozvetitoi-eljaras> [letöltés dátuma: 2018. 04. 30.]
- Resolutions Counseling & Mediation Services: Photo for Resolutions Counseling & Mediation Services, <https://www.yelp.com/biz/resolutions-counseling-and-mediation-services-johnstown>

- Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Prevenációs Központ HÍD Család- és Gyermekjóléti Központ: HÍD CSALÁD- ÉS GYERMEKJÓLÉTI SZOLGÁLTATÁSOK
- <http://prevencio.bp13.hu/fomenu/hid-csalad-es-gyermekjoleti-kozpont.html>
- Szent István dekrétumainak II. könyve In: Magyar Törvénytár I. 1000-1526., Franklin-Társulat, Budapest, 1899.

Jogszabályok

- 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről
- 2006. évi CXXIII. törvény a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről
- 38/2015. (XII. 21.) IM rendelet a büntető ügyekben közvetítői tevékenységet végző pártfogó felügyelő képesítési követelményeiről
- 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2000. évi CXVI. törvény az egészségügyi közvetítői eljárásról
- 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről
- 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
- 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról
- 185/2009. (IX. 10.) Korm. rendelet a hatósági közvetítőkről
- 1994. évi LXXI. törvény a választottbíráskodásról
- 2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról
- 17/2015. (VIII. 28.) IM rendelet a közvetítők igazolványáról
- 63/2009. (XII. 17.) IRM rendelet a közvetítői szakmai képzésről és továbbképzésről
- 3/2003. (III. 13.) IM rendelet a közvetítői névjegyzék vezetéséről
- 417/2017. (XII. 19.) Korm. rendelet a közvetítői névjegyzék vezetéséről
- 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról
- 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
- 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról
- 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
- 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet a bírósági ügyvitel szabályairól

- 1979. évi 13. törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról
- 2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról
- 1990. évi XCIII. törvény az illetékekről
- 2017. évi C. törvény Magyarország 2018. évi központi költségvetéséről
- 2008/52/EK IRÁNYELV (2008. május 21.) a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól

1. sz. melléklet, Közvetítői névjegyzék

The screenshot shows the website for the Hungarian Mediators Register. The page title is "IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM KÖZVETÍTŐ NÉVJEGYZÉK". The search interface includes the following elements:

- Search filters:**
 - Közvetítő neve:** A text input field for the mediator's name.
 - Megyék:** A dropdown menu for selecting a county.
 - Nyelvismeretek:** A dropdown menu for selecting language skills.
 - Alávetési nyilatkozatot tett:** A checkbox for indicating if a declaration of independence has been made.
 - Szakterületek:** A section for selecting professional fields, including a "Név" field and a "Szakterület választása" button.
 - Szabadszavas szakterület keresés:** A text input field for searching by keyword.
- Navigation menu (NAVIGÁCIÓ):**
 - Főoldal
 - Közvetítők
 - Jogi személyek
 - Közvetítői képzőintézmények
 - EGT közvetítők
 - Technikai tudnivalók
- Left sidebar:**
 - Bejelentkezés

At the bottom of the search section, there is a note: "A szakterületek között 'ÉS' kapcsolatot van".

2. sz. melléklet, Bírósági közvetítés kérelem

KÉRELEM
BÍRÓSÁGI KÖZVETÍTÉS LEFOLYTATÁSA IRÁNT

Felek:

1.

Név / elnevezés:

Lakhely / székhely:

Tartózkodási hely:

Telefonszám:

e-mail cím:

Amennyiben a közvetítés során meghatalmazott / támogató képviseli, a meghatalmazott / támogató neve, címe:

Ha a közvetítés során idegen nyelvet kíván használni, annak megjelölése:

2.

Név / elnevezés:

Lakhely / székhely:

Tartózkodási hely:

Telefonszám:

e-mail cím:

Amennyiben a közvetítés során meghatalmazott / támogató képviseli, a meghatalmazott / támogató neve, címe:

Ha a közvetítés során idegen nyelvet kíván használni, annak megjelölése:

közös megegyezés alapján kérjük a bírósági közvetítés lefolytatását.

A közöttünk folyamatban lévő per (vagy nemperes eljárás) bírósága és ügyszáma:

A per (vagy nemperes eljárás) tárgya:

Tájékoztatás:

A bírósági közvetítőt **titoktartási kötelezettség** terheli minden olyan tényt és adatot illetően, amelyről a közvetítői tevékenységével összefüggésben szerzett tudomást. A bírósági közvetítő titoktartási kötelezettsége a közvetítői tevékenység megszűnése után is fennáll.

A bírósági közvetítő az egyik féltől kapott tájékoztatást közölheti a másik féllel annak érdekében, hogy a másik fél ennek figyelembevételével álláspontját kialakíthassa, előadhassa, kivéve, ha a tájékoztatást adó fél úgy nyilatkozik, hogy a tájékoztatás nem hozható a másik fél tudomására.

A bírósági peres eljárásban a felek nem hivatkozhatnak a másik fél - a vita lehetséges megoldásával összefüggésben kifejtett - álláspontjára, javaslataira, és a másik félnek a közvetítés során tett elismerő, joglemondó nyilatkozatára.

A bírósági közvetítés **illetékmentes** és a bírósági közvetítőnek **díjat nem kell fizetni**. A közvetítésre a 2002. évi LV. közvetítői tevékenységről szóló törvény rendelkezései az irányadóak.

Dátum:

Fél olvasható

neve:.....aláírása:.....

Fél olvasható

neve:.....aláírása:.....